

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Οι οικονομικές και οι πολιτικές εξελίξεις στην ε.ε στα πλαίσια της
διεύρυνσης και πολιτικής ενοποίησης

ΑΥΓΟΥΣΤΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝ. ΑΛΕΞΗΣ

ΧΑΡΙΤΟΣ ΚΩΝ. ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΖΟΡΜΠΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Οι οικονομικές και οι πολιτικές εξελίξεις στην ε.ε στα πλαίσια της
διεύρυνσης και πολιτικής ενοποίησης

ΑΥΓΟΥΣΤΑΤΟΣ ΑΝΤΩΝ. ΑΛΕΞΗΣ (Α.Μ. 13078)

ΧΑΡΙΤΟΣ ΚΩΝ. ΑΝΔΡΕΑΣ (Α.Μ. 12106)

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΖΟΡΜΠΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

**ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗΝ Ε.Ε. ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ**

Όνομα:

ΜΑΡΤΙΟΣ, 2011

Πίνακας Περιεχομένων

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2	Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	5
2.1	ΜΟΡΦΕΣ (ΣΤΑΔΙΑ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ	6
2.1.1	Η Ζώνη των Ελευθέρων Συναλλαγών	6
2.1.2	Η Τελωνειακή Ένωση	8
2.1.3	Η Κοινή Αγορά	8
2.1.4	Η Οικονομική Ένωση	8
2.1.5	Η Νομισματική Ένωση	9
2.2	ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ	20
2.2.1	Το Πρόβλημα της Προσαρμογής	20
2.3	ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΜΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	24
2.3.1	Χαμηλός Πληθωρισμός και Νομισματική Πειθαρχία	27
2.3.2	Οφέλη από την Μείωση του Κόστους Συναλλαγματικών Μετατροπών	31
2.3.3	Οφέλη από τη Μείωση του Συναλλαγματικού Κινδύνου	32
2.3.4	Οφέλη από τη Μείωση του Κινδύνου Επενδύσεων	32
2.3.5	Οφέλη από τη Βελτίωση της Αποτελεσματικότητας των Παραγωγικών Συντελεστών 33	
2.4	ΤΑ ΚΟΣΤΗ ΜΙΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	35
2.4.1	Η Απώλεια Άσκησης Ανεξάρτητης Νομισματικής Πολιτικής	35
2.4.2	Οι Ασύμμετρες Κρίσεις και οι Επιχειρηματικοί Κύκλοι	35
2.5	Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΟΠΙΩΣΗ	39
3	Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.	40
3.1	Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	40
3.2	ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ	41
3.3	Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	43
3.4	Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΙΑΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	47
3.5	Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	50
3.6	Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	51
4	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	53
4.1	ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	54
4.1.1	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	55
4.1.2	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	60
4.1.3	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή	65
4.1.4	Συμβούλιο των Υπουργών	71
4.1.5	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο	71
4.1.6	Το Ελεγκτικό Συνέδριο	76
5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79

Κατάλογος Πινάκων

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 2-1: Η Καμπύλη GG	26
-------------------------------	----

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης έχει τις ρίζες του στην χρονική περίοδο μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σκοπός της ήταν να αναδομήσει την κατεστραμμένη από τον πόλεμο Ευρώπη και να αποτρέψει τις συγκρούσεις μεταξύ των κρατών που έχουν την ίδια ιστορία και γεωγραφία, διατηρώντας ταυτόχρονα την ταυτότητα τους, την γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

Με αυτό το ιδεώδες, δημιουργήθηκε αυτό που γνωρίζουμε ως Ευρωπαϊκή Ένωση, και θεσμοθετήθηκε από τέσσερις βασικές συνθήκες¹:

1. Την Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)
2. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)
3. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)
4. Την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

Οι τέσσερις αυτές συνθήκες έθεσαν τις βάσεις για μία ειρηνική συνύπαρξη των κρατών, με την συνειδητοποίηση ότι προϋπόθεση για την μελλοντική ανάπτυξη ήταν η ενότητα.

Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολιτικοί από διάφορες χώρες της Ευρώπης ήταν πεπεισμένοι ότι ο μόνος τρόπος για να αποφευχθεί ένας ακόμη πόλεμος στην Ευρώπη ήταν να ενωθούν οι χώρες οικονομικά και πολιτικά.

- **1950** Ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών, Robert Schuman, προτείνει να τεθούν υπό κοινή διαχείριση οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα της Δυτικής Ευρώπης.

¹ <http://www.dip-badajoz.es/eurolocal/eltxt>

- **1951** Έξι χώρες ιδρύουν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ): το Βέλγιο, η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία. Μετά από πενήντα χρόνια, το 2002, λήγει η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ, όπως προβλεπόταν.
- **1957** Υπογράφονται οι Συνθήκες της Ρώμης, οι οποίες θεσπίζουν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ) και την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Σκοπός των κρατών μελών είναι η άρση των εμπορικών και δασμολογικών φραγμών μεταξύ των χωρών αυτών και η δημιουργία μιας κοινής αγοράς.
- **1967** Τα θεσμικά όργανα των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ και Ευρατόμ) συγχωνεύονται. Δημιουργούνται τρία νέα θεσμικά όργανα: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- **1970** Με απόφαση που λαμβάνει το 1969 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (δηλ. οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΟΚ), η Έκθεση Werner αποτελεί την πρώτη προσπάθεια δημιουργίας μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης που θα απαρτιζόταν από τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ. Το σχέδιο αποτυγχάνει στις αρχές της δεκαετίας του '70 για διάφορους λόγους.
- **1973** Η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η ΕΟΚ έχει πλέον εννέα κράτη μέλη.
- **1979:** Οι κυβερνήσεις και οι Κεντρικές Τράπεζες των εννέα κρατών μελών (με πρωτοβουλία κυρίως της Γερμανίας και της Γαλλίας) δημιούργησαν το **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ)**, κύριο χαρακτηριστικό του οποίου ήταν ο **Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ)**, ο οποίος καθορίζει σταθερές αλλά προσαρμόσιμες συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των συμμετεχουσών χωρών. Άλλα στοιχεία του ΕΝΣ υπήρξαν το **ECU** (European Currency Unit), δηλαδή η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα, και το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (EMCF)**

- **1981** Η Ελλάδα εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
- **1986** Η Ισπανία και η Πορτογαλία εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.
- **1986** Η ιδέα μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης επανέρχεται στο προσκήνιο με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
- **1988:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει το στόχο επίτευξης της *Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης* (ONE). Έτσι μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, υπό την προεδρία του **Jacques Delors**, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξετάζει τους τρόπους υλοποίησης της ONE. Η έκθεση αυτής της Επιτροπής, γνωστή ως **Έκθεση Delors**, παρουσιάζει μια διαδικασία μετάβασης (σε μια νομισματική ένωση) που θα ολοκληρωθεί σε τρία στάδια.
- **1989** Αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τη συνθήκη αυτή ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τροποποιείται η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Συγκεκριμένα, η νέα συνθήκη περιλαμβάνει διατάξεις για την εισαγωγή της ONE και την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Είναι γνωστή ως "Συνθήκη του Μάαστριχτ".
- **1992:** Υπογράφεται η **Συνθήκη του Μάαστριχτ**, η οποία θεσπίζει νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών στους τομείς, για παράδειγμα, της άμυνας, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων. Με την προσθήκη αυτής της διακυβερνητικής συνεργασίας στο υπάρχον "κοινοτικό" σύστημα, η Συνθήκη του Μάαστριχτ δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **1993:** Η Συνθήκη του Μάαστριχτ τίθεται σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου μετά την κύρωσή της και από τα 12 κράτη μέλη. Η εν λόγω συνθήκη καθιέρωσε τα κριτήρια που έπρεπε να ικανοποιεί ένα ενός κράτους προκειμένου να εισαχθεί στην Οικονομική Νομισματική Ένωση και να υιοθετήσει το ευρώ. Τα κριτήρια αυτή ήταν τα εξής: α) έλλειμμα γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ μικρότερο του 3%, β) ύψος δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ μικρότερο του 60%, γ)

πληθωρισμός χαμηλότερο από το μέσο όρο των 3 χαμηλότερων πληθωρισμών (επιτρέπεται απόκλιση + 1.5%), δ) μακροπρόθεσμα επιτόκια χαμηλότερο από το μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των 3 χωρών με τους χαμηλότερους πληθωρισμούς + 2%, ε) συναλλαγματική ισοτιμία σταθερή για 2 χρόνια στα πλαίσια του ΜΣΙ ΙΙ (δηλαδή του νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, ο οποίος είχε διάρκεια από τον Ιανουάριο 1999 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2000),

- **1995** Η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **2002** Εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ.
- **2003** Η Εσθονία, η Κύπρος, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Τσεχική Δημοκρατία υπογράφουν συνθήκη προσχώρησης.
- **2004** Οι ανωτέρω δέκα χώρες εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου.
- **2007** Η Βουλγαρία και η Ρουμανία εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου. (Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 2009)

Στόχος μας σε αυτή την εργασία είναι να ασχοληθούμε με τις διάφορες πτυχές του φαινομένου της **Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης**. Η διάρθρωση της εργασίας είναι η εξής. Στο πρώτο κεφάλαιο καταπιανόμαστε με το θέμα της οικονομικής ολοκλήρωσης. Η **οικονομική ολοκλήρωση** αφορά στην διαδικασία με την οποία τα υφιστάμενα εμπόδια μεταξύ των συναλλαγών κατοίκων ορισμένων οικονομιών εξαλείφονται, με σκοπό τη δημιουργία μιας μεγαλύτερης και με περισσότερη συνοχή οικονομίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο κάνουμε λόγο για την θεσμική και πολιτική οργάνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και για την *διεύρυνση* της, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο αναλύουμε τις διάφορες πολιτικές τη Ε.Ε. Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε ορισμένους προβληματισμούς αναφορικά με το μέλλον της Ε.Ε. σε επίπεδο πολιτικής οντότητας.

2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο αρχικά θα αναφερθούμε στις διάφορες μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης που υπάρχουν (Ενότητα 2-1). Κατόπιν θα παρουσιάσουμε (Ενότητα 2-2) τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, όπως ήταν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, τα οποία είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην κατάρρευση του πριν την επίτευξη της νομισματικής ένωσης, ήτοι του απώτερου σκοπού ενός καθεστώτος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Κατόπιν θα αναφερθούμε στα μικροοικονομικά οφέλη μιας νομισματικής ένωσης (Ενότητα 2-3). Ωστόσο, επειδή η ένταξη σε μια νομισματική ένωση δεν επέρχεται άνευ κόστους, θα αναλύσουμε τους λόγους για τους οποίους καθίσταται ενδεχομένως δαπανηρή η ένταξη μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση (Ενότητα 2-4).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα οφέλη, αλλά και τα κόστη, μιας νομισματικής ένωσης θα πρέπει να ιδωθούν μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο του **εφικτού τριγώνου** (Incompatible Trinity) του Mundell (1968). Κάθε χώρα επιθυμεί να επιτύχει, δια του εφαρμοζόμενου νομισματικού καθεστώτος, τρεις αποδεικνύονται αμοιβαία αποκλειόμενους στόχους: (α) εσωτερική νομισματική ανεξαρτησία, (β) αυξημένη κινητικότητα κεφαλαίου, και (γ) σταθερότητα συναλλαγματικής ισοτιμίας. Για παράδειγμα, αυτήν την εποχή, χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν επιτύχει τους πρώτους δύο στόχους- ήτοι την νομισματική κυριαρχία και τις ανοικτές κεφαλαιαγορές- αλλά έχουν να κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες στα νομίσματά τους. Αντίθετα τα μέλη μιας νομισματικής ένωσης, όπως είναι η ΟΝΕ, έχουν εκχωρήσει την άσκηση της νομισματικής πολιτικής σε «τρίτους» με αντάλλαγμα την κινητικότητα κεφαλαίου και τις σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες.

2.1 ΜΟΡΦΕΣ (ΣΤΑΔΙΑ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

Η οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ τουλάχιστον δύο χωρών είναι δυνατόν να πάρει διάφορες μορφές ή να περάσει από διάφορα στάδια. Σε αυτή την ενότητα θα εξετάσουμε τις διάφορες μορφές οικονομικής ολοκλήρωσης αρχίζοντας από τις χαλαρότερες σχέσεις οικονομικής ολοκλήρωσης και φθάνοντας στην νομισματική ένωση της Ευρώπης.

2.1.1 Η Ζώνη των Ελευθέρων Συναλλαγών

Στη μορφή αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης, όπως είναι η ΕΖΕΣ (Ζώνη των Επτά), καταργούνται όλοι οι δασμοί, οι ποσοτικοί περιορισμοί και τα άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος στο εμπόριο μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην Οικονομική ολοκλήρωση. Κάθε όμως χώρα διατηρεί το δικό της σύστημα περιορισμών στο εμπόριό της με τις τρίτες χώρες, δηλαδή κάθε χώρα διατηρεί το δικό της εξωτερικό δασμολόγιο και τη δική της τελωνειακή πολιτική έναντι των τρίτων χωρών.

Η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) αναπτύχθηκε το 1959 μετά από πρωτοβουλία της Μεγάλης Βρετανίας και εστίασε στην απελευθέρωση του εμπορίου μέσω μιας διακυβερνητικής συνεργασίας αντί της διαδικασίας πολυεθνικής ολοκλήρωσης, την οποία στόχευαν η ΕΚΑΧ και η ΕΟΚ. Τη περίοδο που το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία πέρασαν από την ΕΖΕΣ στην ΕΟΚ, αναπτύχθηκαν επιπρόσθετες εμπορικές σχέσεις με τις υπόλοιπες χώρες ως απόρροια και της κατάργησης των τελωνειακών φραγμών μεταξύ των διαφόρων ομάδων χωρών. Το 1972 και 1973 υπήρξαν συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ΕΖΕΣ. Οι συμφωνίες αυτές οδήγησαν στην κατάργηση των τελωνειακών δασμών και τους ποσοτικούς περιορισμούς στις ανταλλαγές βιομηχανικών προϊόντων.

Εκείνη τη περίοδο η κοινότητα επέφερε μερικές αλλαγές στη κοινή αγροτική πολιτική για να μπορέσει να επιφέρει τροποποιήσεις στον αγροτικό τομέα και ευρύτερα στη γεωργική της πολιτική.

Οι ελεύθερες συναλλαγές μεταξύ της ΕΟΚ και της ΕΖΕΣ λειτούργησαν κατά ικανοποιητικό τρόπο και επέτρεψαν μια σταθερή αύξηση του εμπορίου μεταξύ των δύο ομάδων χωρών, το οποίο έφθασε στα τέλη της δεκαετίας του '80 τα 25% του συνολικού εμπορίου της ΕΟΚ και μεταξύ 40 και 65% εκείνου των χωρών της ΕΖΕΣ.

Η Συνθήκη για τον **Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ)** υπογράφηκε το 1992 από τις κυβερνήσεις των δώδεκα χωρών της ΕΕ και τις έξι χώρες της ΕΖΕΣ. Αλλά, μετά το αρνητικό δημοψήφισμα της 6ης Δεκεμβρίου 1992 στην Ελβετία σχετικά με τη Συμφωνία ΕΟΧ και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, από την 1η Ιανουαρίου 1995, των πρώην μελών της ΕΖΕΣ, Αυστρίας, Σουηδίας και Φινλανδίας, η Συμφωνία ΕΟΧ συνδέει την ΕΚ/ΕΕ με **μόνο τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν**. Τα νέα μέλη της ΕΕ προσχώρησαν στη συμφωνία ΕΟΧ². Το **θεσμικό πλαίσιο** του ΕΟΧ περιλάμβανε το Συμβούλιο ΕΟΧ, τη Μεικτή Επιτροπή ΕΟΧ, τη Μεικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή ΕΟΧ· και τη Συμβουλευτική Επιτροπή ΕΟΧ, που αποτελεί το βήμα για τις επαφές μεταξύ εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων. Οι χώρες της ΕΖΕΣ που είναι μέλη του ΕΟΧ συμμετέχουν στη διαδικασία διαμόρφωσης των αποφάσεων της ΕΕ στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³. Η **Συμφωνία ΕΟΧ είχε ως στόχο** να αποτελέσει ένα ομογενές σύνολο βασιζόμενο σε κοινούς κανόνες και σε ίσους όρους του ανταγωνισμού. Οι χώρες της ΕΖΕΣ, ανέλαβαν την υποχρέωση να υιοθετήσουν την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, εκτός από περιορισμένο αριθμό εξαιρέσεων ή μεταβατικών περιόδων σε ορισμένους τομείς. Εκτός από την **εφαρμογή των «τεσσάρων ελευθεριών» της κοινής αγοράς**, η συμφωνία ΕΟΧ προέβλεπε την προώθηση στενών σχέσεων μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ΕΖΕΣ σε τομείς που επηρεάζουν τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων ιδίως την κοινωνική πολιτική, την προστασία των καταναλωτών, το περιβάλλον, την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, την πληροφόρηση, την εκπαίδευση, τον οπτικοακουστικό τομέα, τις ΜΜΕ και τον τουρισμό.

² Αποφάσεις [93/734 έως 93/741](#), [Συμφωνία](#) για τον ΕΟΧ, [Απόφαση της Μεικτής Επιτροπής ΕΟΧ 7/94](#), απόφαση [2004/368](#) και απόφαση [2007/566](#), βλ. επίσης το [τμήμα 5.2.2](#)

³ Στεφάνου Κ.,(2006), Το Θεσμικό και Κανονιστικό Πλαίσιο των Εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/ Ένωση σε Ξενάκης Δ.Κ και Τσινιζέλης Μ.Ι. (επιμ.), Παγκόσμια Ευρώπη, Οι διεθνείς διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 121-162

2.1.2 Η Τελωνειακή Ένωση

Στη μορφή αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης, όπως είναι αυτή της ΕΚΑΧ (Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Άνθρακα και Χάλυβα), πέρα από την κατάργηση των δασμών, των ποσοτικών περιορισμών και των άλλων μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος στο εμπόριο μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην οικονομική ολοκλήρωση, οι εν λόγω χώρες εφαρμόζουν κοινό εξωτερικό δασμολόγιο ή ακριβέστερα κοινούς περιορισμούς στο εμπόριό τους με τις τρίτες χώρες.

2.1.3 Η Κοινή Αγορά

Στη μορφή αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης, εκτός από την τελωνειακή ένωση υπάρχει ελευθερία κινητικότητας των συντελεστών παραγωγής εργασίας και κεφαλαίου, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων, μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην οικονομική ολοκλήρωση, καθώς επίσης και κοινές ρυθμίσεις ως προς την κίνηση των συντελεστών αυτών προς και από τις τρίτες χώρες.

2.1.4 Η Οικονομική Ένωση

Στη μορφή αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης, εκτός από την κοινή αγορά υπάρχει εναρμόνιση της δημοσιονομικής, της νομισματικής, της βιομηχανικής, καθώς και άλλων ειδών οικονομικής πολιτικής μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην οικονομική ολοκλήρωση. Στην οικονομική δηλαδή ένωση υπάρχει μια ενιαία αγορά αγαθών, υπηρεσιών και συντελεστών παραγωγής, η οποία συμπληρώνεται από την εναρμόνιση της οικονομικής πολιτικής των χωρών που συμμετέχουν στην οικονομική ολοκλήρωση σε ορισμένους μακροοικονομικούς και μικροοικονομικούς τομείς.

2.1.5 Η Νομισματική Ένωση

Η μορφή αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι δυνατό να θεωρηθεί το τελευταίο στάδιο της οικονομικής ένωσης, κατά το οποίο καθιερώνεται είτε ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών χωρίς κοινά διαθέσιμα και χωρίς κοινή κεντρική τράπεζα (**Ψευδονομισματική ένωση**) είτε ένα κοινό νόμισμα μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στην οικονομική ενοποίηση, του οποίου τη διαχείριση αναλαμβάνει μια υπερεθνική κεντρική τράπεζα, οπότε έχουμε την **πλήρη νομισματική ένωση**.

Βεβαίως η δημιουργία το 1979 του **Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών** της Ε.Ε (ΜΣΙ) υπήρξε το κατεξοχήν παράδειγμα μιας ψευδονομισματικής ένωσης. Κάθε χώρα που συμμετείχε σε αυτό το Μηχανισμό έπρεπε αρχικά να ορίσει μια *κεντρική ισοτιμία* του νομίσματος της σε σχέση με την *Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα* (ECU), και εν συνεχεία να διατηρεί σταθερή την συναλλαγματική ισοτιμία. Το δι

Η σημασία των νομισματικών ενώσεων ολοένα και αυξάνεται με αποτέλεσμα, τον Μάιο του 2005, 52 από τα 184 μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου συμμετείχαν σε μια νομισματική ένωση (Rose, 2006). Μερικές από τις νομισματικές ενώσεις είναι οι ακόλουθες (Rose, 2006)

- Ο Παναμάς, το Ελ Σαλβαδόρ, ο Ισημερινός, και διάφορες μικρότερες χώρες της Καραϊβικής και του Ειρηνικού χρησιμοποιούν το αμερικανικό δολάριο. Έτερες χώρες στον Ειρηνικό χρησιμοποιούν ως εθνικό νόμισμα το δολάριο της Νέας Ζηλανδίας
- Η Σουαζιλάνδη, το Λεσόθο και η Ναμίμπια χρησιμοποιούν το νοτιοαφρικανικό νόμισμα ραντ.
- Κατά το πρόσφατο παρελθόν, διάφορες χώρες έχουν χρησιμοποιήσει το νόμισμα της ελέγχουσας αποικιοκρατικής χώρας, όπως για παράδειγμα οι περισσότερες από πενήντα χώρες που υιοθέτησαν την βρετανική λίρα ως εθνικό τους νόμισμα.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Ιούνιο του 1989 καθορίστηκαν οι γενικές αρχές, οι στόχοι και η διαδικασία μετάβασης στην ΟΝΕ σε τρία στάδια όπως παρακάτω :

α. Το Πρώτο Στάδιο (1 Ιανουαρίου 1990 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1993).

Το πρώτο στάδιο απέβλεπε στη στενότερη σύνδεση και σύγκλιση οικονομιών των χωρών – μελών , με ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής τους μέσα στα υπάρχοντα θεσμικά πλαίσια της ΕΕ.

Η οικονομική πολιτική προέβλεπε :

- (1) Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς (άρση εμποδίων, ενίσχυση ανταγωνισμού).
- (2) Ενεργοποίηση Διαρθρωτικών Ταμείων (Περιφερειακή ανάπτυξη, διόρθωση ανισορροπιών).
- (3) Συντονισμό οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής (εποπτεία πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων σε συμφωνημένους στόχους).

Η νομισματική πολιτική προέβλεπε :

- (1) Επίτευξη ενιαίου νομισματικού χώρου (κοινοί κανόνες στις τράπεζες, χρηματαγορές και ασφάλειες).
- (2) Ένταξη όλων των κοινοτικών νομισμάτων στον Μ.Σ.Ι.
- (3) Διατύπωση γενικών κατευθύνσεων στην Επιτροπή Διοικητών Κεντρικών Τραπεζών (κατεύθυνση νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής).

Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την άρση των εμποδίων στις συναλλαγές, την ομογενοποίηση των αγορών και την επίτευξη νομισματικής σταθερότητας χωρίς τη δημιουργία νέων κοινοτικών θεσμών. Παράλληλα επιχειρήθηκε σταδιακή κατάργηση επί μέρους εθνικών κανόνων και οι εθνικές κυβερνήσεις ανέλαβαν δέσμευση να πειθαρχούν στους μακροοικονομικούς στόχους που αποφασίζονται από μηχανισμό εποπτείας

β. Το δεύτερο Στάδιο (1 Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1998)

Κατά το δεύτερο στάδιο θεμελιώνονται βασικοί θεσμοί της ΟΝΕ και διαμορφώνονται οι τελικοί προσανατολισμοί. Το στάδιο αυτό θεωρείται το κρισιμότερο και έτσι έχουμε την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Στον οικονομικό τομέα λοιπόν κύριο βάρος της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αφορά τους τομείς :

(1) Της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού (εξέταση πορείας, αναθεωρήσεις, βελτιώσεις).

(2) Της διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής (αναγκαίες προσαρμογές και πιθανή διεύρυνση πόρων και ταμείων).

(3) Της μακροοικονομικής πολιτικής. Εδώ έχουμε τη δημιουργία μηχανισμών που παρακολουθούν την απόδοση μεγεθών και παρεμβαίνουν για τυχόν αποκλίσεις. Παράλληλα καθιερώνονται στόχοι για τον έλεγχο δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Στο νομισματικό τομέα κυρίαρχο θέμα είναι η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Στόχος η διαμόρφωση ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Παράλληλα ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για την εναρμόνιση περιθωρίων και δεσμεύσεων στη δημιουργία χρήματος και οριοθετούνται – κλειδώνονται – οι κεντρικές ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων απέναντι στο ΕΥΡΩ.

Έτσι στις 3 Μαΐου 1998 το Συμβούλιο Αρχηγών αποφασίζεται η συμμετοχή των 11 κατ' αρχήν χωρών – μελών της ΕΕ στην ΟΝΕ που πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης⁴.

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ΟΝΕ και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών. Το ΕΝΙ αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανάκλουσε επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας. Το ΕΝΙ δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση,

⁴ www.otoe.gr

αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του ENI ήταν:

- Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και ο συντονισμός της νομισματικής πολιτικής, και
- Η εκτέλεση των απαραίτητων προπαρασκευαστικών εργασιών για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο.

Για το σκοπό αυτό, το ENI αποτέλεσε ένα βήμα διαβουλεύσεων, καθώς και ανταλλαγής απόψεων και πληροφοριών για θέματα πολιτικής. Επιπλέον, προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειαζόταν το ΕΣΚΤ, για την άσκηση των καθηκόντων του στο Τρίτο Στάδιο.

Τον Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε να ονομάσει «ευρώ» την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα, η οποία επρόκειτο να εισαχθεί κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, και επιβεβαίωσε ότι το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ θα ξεκινούσε την 1η Ιανουαρίου 1999. Προαναγγέλθηκε ένα χρονοδιάγραμμα για τη μετάβαση στο ευρώ, το οποίο βασίστηκε κυρίως σε αναλυτικές προτάσεις που εκπόνησε το ENI. Παράλληλα, το ENI ανέλαβε να εκτελέσει προπαρασκευαστικές εργασίες για τις νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις που θα επικρατούσαν στο μέλλον ανάμεσα στη ζώνη του ευρώ και σε άλλες χώρες της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ), το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997.

Τον Δεκέμβριο του 1996, το ENI παρουσίασε επίσης στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, και στη συνέχεια στο ευρύτερο κοινό, την επιλεγθείσα σειρά σχεδίων για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ τα οποία επρόκειτο να τεθούν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002.

Προκειμένου να συμπληρώσει και να προσδιορίσει τις διατάξεις της Συνθήκης για την ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον Ιούνιο του 1997 το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Δύο κανονισμοί αποτελούν μέρος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που αποσκοπεί στη διασφάλιση δημοσιονομικής πειθαρχίας όσον αφορά την ΟΝΕ. Με δήλωση του Συμβουλίου τον Μάιο του 1998, το Σύμφωνο συμπληρώθηκε και ενισχύθηκαν οι αντίστοιχες δεσμεύσεις.

Στις 2 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης –σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων– αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη (*Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία*) πληρούσαν τις προϋποθέσεις που ήταν απαραίτητες για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την 1η Ιανουαρίου 1999. Επομένως, οι χώρες αυτές επρόκειτο να συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Επιπλέον, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων κατέληξαν σε συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο για τις προσωπικότητες που επρόκειτο να προταθούν ως μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Παράλληλα, οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν μαζί με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΕΝΙ ότι οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, στο πλαίσιο του ΜΣΙ, θα χρησιμοποιούνταν για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ.

Στις 25 Μαΐου 1998, οι κυβερνήσεις των έντεκα συμμετεχόντων κρατών μελών διόρισαν τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τα τέσσερα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Αυτοί ανέλαβαν τα καθήκοντά τους την 1η Ιουνίου 1998, γεγονός που σηματοδότησε την ίδρυση της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών αποτελούν το Ευρωσύστημα, το οποίο διαμορφώνει και προσδιορίζει την ενιαία νομισματική πολιτική στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Με την ίδρυση της ΕΚΤ την 1η Ιουνίου 1998, το ΕΝΙ ολοκλήρωσε τα καθήκοντά του. Σύμφωνα με το άρθρο 123 (πρώην άρθρο 109Α) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το ΕΝΙ τέθηκε υπό εκκαθάριση μόλις ιδρύθηκε η ΕΚΤ. Το ΕΝΙ ολοκλήρωσε

έγκαιρα τις προπαρασκευαστικές εργασίες που του είχαν ανατεθεί και η ΕΚΤ αφιέρωσε τους τελευταίους μήνες του 1998 στον τελικό έλεγχο των συστημάτων και διαδικασιών.

γ. Το Τρίτο Στάδιο (1 Ιανουαρίου 1999)

Στο τρίτο στάδιο επιδιώκεται αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών ειδικότερα:

Την 1η Ιανουαρίου 1999 άρχισε το τρίτο και τελικό στάδιο της ΟΝΕ με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, την 1η Ιανουαρίου 2001. Από την ημέρα εκείνη, η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί μέρος του Ευρωσυστήματος. Η συμμετοχή της Ελλάδας κατέστη εφικτή κατόπιν της απόφασης που έλαβε στις 19 Ιουνίου 2000 το Συμβούλιο της ΕΕ, συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, ότι η Ελλάδα πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης στις 15-16 Δεκεμβρίου του 1995, υιοθέτησε ένα χρονοδιάγραμμα μετάβασης στο ευρώ βάσει του οποίου η μετάβαση στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ πραγματοποιήθηκε σε τρεις διακεκριμένες φάσεις και παράλληλα καθορίστηκε η 1η Ιανουαρίου 1999 η έναρξη του Τρίτου Σταδίου. Η διαδικασία επιλογής των χωρών που συμμετέχουν πλέον στην Νομισματική Ένωση (ΝΕ) με γνώμονα τη πλήρωση των κριτηρίων που προέβλεπε η Συνθήκη του Μάαστριχτ άρχισε τον Μάιο του 1998.

Οι φάσεις μετάβασης στο ευρώ λοιπόν καθορίστηκαν όπως παρακάτω:

α. Φάση Α' : Προετοιμασία της ΟΝΕ.

Στις 2-3 Μαΐου 1998 στη Σύνοδο του Συμβουλίου Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων αποφασίστηκε :

(1) Η συμμετοχή 11 χωρών-μελών που θα συμμετέχουν στην ζώνη ευρώ (ΖΕ) με γνώμονα τη πλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης. Τα κράτη αυτά είναι : Γερμανία, Γαλλία Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Αυστρία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο.

Από τις υπόλοιπες χώρες το Ην. Βασίλειο και η Δανία, ζήτησαν εξαίρεση σύμφωνα με το δικαίωμα που τους έδινε η Συνθήκη, παρά το ότι πληρούσαν όλα τα κριτήρια.

Η Σουηδία δεν πληρούσε το κριτήριο της καταστατικής κατοχύρωσης της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας, όπως και το κριτήριο συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Δυστυχώς η Ελλάδα δεν πληρούσε τα οικονομικά κριτήρια. Το Συμβούλιο πάντως έκανε ιδιαίτερη αναφορά τη σημαντική πρόοδο στον τομέα της δημοσιονομικής προσαρμογής. Στο ανακοινωθέν διατυπώθηκε ρητά ότι η διαδικασία αξιολόγησης της Ελληνικής υποψηφιότητας θα γίνει με βάση την ερμηνεία των κριτηρίων για τις χώρες του πρώτου κύματος.

(2) Η μέθοδος καθορισμού των σταθερών ισοτιμιών μετατροπής των 11 νομισμάτων έναντι του ευρώ την 1-1-1999.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Συμβουλίου Υπουργών οι επιθυμητές σταθερές διμερείς ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των 11 χωρών είναι αυτές που ισχύουν από τις 16-3-98 ως κεντρικές ισοτιμίες στον ΜΣΙ.

Παράλληλα καθορίστηκε η ακριβής διαδικασία που έγινε στις 31-12-99 για τον καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των 11 νομισμάτων έναντι του ECU – Δολαρίου.

(3) Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και ο διορισμός του εκτελεστικού Συμβουλίου της.

Έτσι προτάθηκαν για τη θέση του Προέδρου οι κ.κ. Duisenberg και Trichet. Επελέγη ο κ. Duisenberg ο οποίος έκανε γραπτή δήλωση ότι δεν θα εξαντλήσει την δετή θητεία του και στο μέσον αυτής θα παραιτηθεί προκειμένου να το αντικαταστήσει ο κ. Trichet. Παράλληλα προτάθηκαν ο κ. Noyer (4 έτη) για τη θέση του Αντιπροέδρου και οι κκ. Issing (8 έτη), Padoa-Schioppa (7 έτη), Solans (6 έτη) και En Hamalainen (5 έτη). Η πρόταση απαιτούσε

γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο μετά την ακρόαση των προταθέντων ενέκρινε την υποψηφιότητά τους και εξέφρασε επιφυλάξεις για την πρόωγη παραίτηση του προέδρου που την θεωρεί πλήγμα για την αξιοπιστία της ΕΚΤ. Την τοποθέτηση των 6 υποψηφίων ενέκριναν γραπτώς και οι Κυβερνήσεις των 11 χωρών. Παρακάτω θα αναλύσουμε την λειτουργία της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ.

(4) Συμφωνήθηκε η διαδικασία και ο τρόπος έκδοσης χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ.

(5) Υιοθετήθηκε η νομική κάλυψη των διαδικασιών αυτών.

β. Φάση Β' : Έναρξη Τρίτου Σταδίου ONE.

Το μεσημέρι της 31-12-98 καθορίστηκαν οι αμετάκλητες κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των 11 χωρών – μελών με το ΕΥΡΩ και παράλληλα συμφωνήθηκε η κατάργηση του ECU και η αντικατάσταση σε σχέση 1 : 1 με το ΕΥΡΩ.

Έτσι από την 1-1-1999 έχουμε επιτέλους την γέννηση - έστω και λογιστική προς το παρόν - του ΕΥΡΩ, παράλληλα με την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ONE.

Παράλληλα αποφασίστηκε η εφαρμογή ενιαίας νομισματικής πολιτικής για τις χώρες της ζώνης ΕΥΡΩ και η έκδοση πλέον των ομολόγων του Δημοσίου των χωρών αυτών μόνο στο νέο νόμισμα.

γ. Φάση Γ' : Αντικατάσταση των νομισμάτων και ολοκλήρωση της νομισματικής μετάβασης.

Στην Τρίτη Φάση που θα αρχίσει την 1-1-2002 , θα κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα σε ευρώ και παράλληλα θα αρχίσει η σταδιακή απόσυρση των εθνικών νομισμάτων.

Παράλληλα όλοι οι λογαριασμοί των εθνικών νομισμάτων μετατρέπονται σε ευρώ.

Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να ολοκληρωθεί το πολύ στις 30-6-2002.

Από την 1η Ιουλίου 2002 το ΕΥΡΩ κυριαρχεί πλέον σε όλες τις χώρες μέλη που συμμετέχουν στην ΖΕ και τα εθνικά νομίσματα είναι πλέον ένα ιστορικό παρελθόν.

Η μεγαλύτερη και συνάμα σημαντικότερη νομισματική ένωση είναι η **Οικονομική και Νομισματική Ένωση** της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η καλούμενη η **ΟΝΕ**, η οποία «γεννήθηκε» τεχνικά την 1 Ιανουαρίου 1999, αν και το κοινό νόμισμα της, το ευρώ, εισήχθη μετά από πάροδο τριών ετών. Σήμερα οι **17** χώρες-μέλη της ΟΝΕ είναι οι εξής: η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες, η Κύπρος, η Πορτογαλία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, και η Φινλανδία. Αυτές οι χώρες καθορίζουν από κοινού τη νομισματική πολιτική για την ΟΝΕ μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Αν και διάφορες νομισματικές ενώσεις υπάρχουν αυτήν την περίοδο, ωστόσο πολλές νομισματικές ενώσεις έχουν κατά καιρούς διαλυθεί. Μερικές εξ αυτών είναι οι ακόλουθες (Rose 2006).

- Η **Λατινική Νομισματική Ένωση** δημιουργήθηκε το 1865 όταν η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ιταλία και η Ελβετία (στην εν λόγω ένωση προσχώρησαν αργότερα η Ελλάς η Ρουμανία, και άλλες χώρες) υιοθέτησαν κοινούς κανονισμούς για το νόμισμα προκειμένου να ενθαρρύνουν τις ελεύθερες διασυνοριακές ροές. Συγκεκριμένα, τα μέλη της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης ανέλαβαν την δέσμευση να κόβουν ασημένια και χρυσά νομίσματα με ομοιόμορφες προδιαγραφές, αλλά χωρίς άλλους περιορισμούς στη άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Αυτή η ένωση διαλύθηκε με την αρχή του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου.
- Η **Σκανδιναβική Νομισματική Ένωση**, η οποία περιελάμβανε την Δανία, την Νορβηγία, και την Σουηδία, δημιουργήθηκε το 1873, αλλά και αυτή διαλύθηκε με το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

- Η οικονομική ένωση μεταξύ του Βελγίου και του Λουξεμβούργου, η οποία δημιουργήθηκε το 1921, απορροφήθηκε από την ΟΝΕ.

Μεταξύ βέβαια των δύο συστημάτων τα οποία είναι δυνατό να εφαρμοστούν υπάρχουν σημαντικές οικονομικές και πολιτικές διαφορές. Το σύστημα όμως της πλήρους νομισματικής ένωσης θεωρείται ότι συνδέεται με υψηλότερα οικονομικά οφέλη και γι' αυτό αποτελεί το πρώτο-άριστο

Οι σημαντικότερες διαφορές μεταξύ της ψευδονομισματικής ένωσης και της πλήρους νομισματικής ένωσης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής: Στην πλήρη νομισματική ένωση το κοινό νόμισμα μηδενίζει το **κόστος συναλλαγής** και δε χρειάζεται μετατροπή του νομίσματος μιας χώρας για τα άτομα και τις επιχειρήσεις στο νόμισμα μιας άλλης κατά τις συναλλαγές.

Στην πλήρη νομισματική ένωση υπάρχει **διαφάνεια των τιμών**, καθώς οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών είναι εκφρασμένες στο ίδιο νόμισμα, αυτό καθιστά εύκολη την επισήμανση τυχόν διαφορών όσον αφορά τις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών, γεγονός που αυξάνει το εμπόριο και τις ανταγωνιστικές επιδράσεις της ενιαίας αγοράς.

Στην πλήρη νομισματική ένωση υφίστανται **οικονομίες κλίμακας**. Το ενιαίο νόμισμα ωθεί τις ομοειδείς χρηματοπιστωτικές αγορές, όπως είναι για παράδειγμα οι αγορές κρατικών χρεογράφων, σε συγχωνεύσεις, γεγονός που αυξάνει την οικονομική αποτελεσματικότητα των αγορών αυτών.

Στην πλήρη νομισματική ένωση υπάρχει **αξιοπιστία και εμφανής ένδειξη**. Το κοινό νόμισμα, τουλάχιστον αρχικά, συμβάλλει περισσότερο στην αξιοπιστία της νομισματικής ένωσης και αποτελεί για τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τους λοιπούς παράγοντες της οικονομικής ολοκλήρωσης την περισσότερο ορατή ένδειξη της δημιουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, πράγμα που συμβάλλει στη μεγαλύτερη σύγκλιση της οικονομικής τους

συμπεριφοράς προς τους σκοπούς της ολοκλήρωσης.

2.2 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σε αυτή την ενότητα θα αναφερθούμε στην σταθερότητα των συστημάτων σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας, τα οποία ωστόσο απέχουν από μια πλήρη νομισματική ένωση.

Συνήθως οι κερδοσκόποι προβαίνουν σε κερδοσκοπικές κινήσεις στην αγορά συναλλάγματος όταν κλονιστεί η πίστη τους προς το υφιστάμενο σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών. Παρακάτω αναφέρουμε δυο βασικές αιτίες, οι οποίες δύνανται να κλονίσουν αυτή την πίστη.

2.2.1 Το Πρόβλημα της Προσαρμογής

Το **πρόβλημα της προσαρμογής** (the adjustment problem) αποτελεί ένα από τους βασικούς λόγους ένεκα του οποίου οι κερδοσκόποι μπορούν να αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους από ένα υπάρχον καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Συγκεκριμένα, το εν λόγω πρόβλημα συχνάκις σχετίζεται με αλλαγές σε θεμελιώδεις μεταβλητές του συστήματος, όπως ο πληθωρισμός, και το ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών, οι οποίες δύνανται να εγείρουν αμφιβολίες στους κερδοσκόπους αναφορικά με την διατηρησιμότητα του σταθερού συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η ουσία του προβλήματος έγκειται στο ότι όταν εμφανίζεται μια διαταραχή στο σύστημα, η οποία προκαλεί μια ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών, τότε το καθεστώς συναλλαγματικών ισοτιμιών στερείται μηχανισμού αποκατάστασης της ισορροπίας. Για παράδειγμα, οι κανόνες του παιχνιδιού κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60 απαιτούσαν ότι μια χώρα με έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών έπρεπε να ακολουθήσει μια διαδικασία μακροοικονομικής προσαρμογής προκειμένου να αποκατασταθεί η εξωτερική ισορροπία της. Ωστόσο, η αντίληψη ότι μια τέτοια διαδικασία είχε ένα κόστος για την εγχώρια οικονομία, ενώ αντιθέτως η χρήση ενός πρόσθετου εργαλείου αποκατάστασης της ανισορροπίας, όπως η συναλλαγματική ισοτιμία, θα μπορούσε να

μειώσει αυτό το κόστος, οδήγησε στην αποδυνάμωση της δέσμευσης προς ένα καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Νομισματική Διαταραχή

Η προσήλωση σε ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών χαλαρώνει γρήγορα όταν η οικονομία πλήττεται από μια πληθωριστική διαταραχή.

Ας εξετάσουμε την αλυσίδα των γεγονότων από μια τέτοια διαταραχή

- *Εσωτερική Πληθωριστική Διαταραχή*: μια τέτοια διαταραχή μπορεί να επέλθει συνεπεία μιας έκρηξης αμοιβών, όπως στη Γαλλία μετά από τις ταραχές του Μαΐου 1968
- *Διάβρωση Ανταγωνιστικότητας*: η αύξηση στο εγχώριο επίπεδο τιμών μειώνει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας: $(P^d \uparrow \Rightarrow R \downarrow)$
- *Έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών*: η πτώση στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αυξάνει το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών: $(R \downarrow \Rightarrow CA \downarrow)$
- *Το Ποσοστό Ανεργίας Είναι Υψηλότερο Από Το Φυσικό Ποσοστό*:
 $(CA \downarrow) \Rightarrow (Y_F - Y) \downarrow \Rightarrow (u - u_N) \uparrow$

Έτσι, δεδομένου ότι η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία είναι σταθερή και το ξένο επίπεδο τιμών καθορίζεται εξογενώς, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον υπάρχει ένας μηχανισμός αποκατάστασης της οικονομίας στην θέση ισορροπίας. Η δε αποκατάσταση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί δεδομένου ότι μια χώρα δεν μπορεί να έχει για πάντα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών.

Εάν λοιπόν υπάρχει ευελιξία των τιμών και των αμοιβών, τότε η ρύθμιση του ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών διενεργείται μέσω της πτώσης στο εγχώριο επίπεδο τιμών ($P^d \downarrow$). Αυτή δε η πτώση δύναται να επέλθει από δυο πηγές. Πρώτον, μια αύξηση της ανεργίας πάνω από το φυσικό ποσοστό μειώνει το ονομαστικό επίπεδο αμοιβών ($W^d \downarrow$), γεγονός που καθιστά πιθανή την μείωση του εγχωρίου επιπέδου τιμών (\cdot). Β. Δεύτερον, το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αναγκάζει τις νομισματικές αρχές να επέμβουν στην αγορά συναλλάγματος πουλώντας το ξένο νόμισμα και αγοράζοντας το εγχώριο. Κατά συνέπεια, τα συναλλαγματικά αποθέματα και συνακόλουθα η εγχώρια προσφορά χρήματος μειώνονται, και εν συνεχεία επέρχεται και πτώση του εγχωρίου επιπέδου τιμών ($M^{Dd} \downarrow \Rightarrow P^d \downarrow$)

Σε ένα περιβάλλον άκαμπτων αμοιβών και τιμών, δεν θα ωθήσει κάτι την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία προς τα άνω, και ακριβώς σε αυτό το σημείο αναφέρεται το πρόβλημα.

A. Μείωση Της Ανεργίας - Υψηλότερο Έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών: εάν οι αρχές αποφασίσουν να επιτύχουν εσωτερική ισορροπία, τότε η οικονομία θα συσσωρεύσει τα ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία δεν είναι διατηρήσιμα (δεδομένου ότι τα συναλλαγματικά αποθέματα είναι περιορισμένα). Αυτό συμβαίνει διότι οι αρχές στην προσπάθειά τους να ενισχύσουν την εγχώρια απασχόληση ενδέχεται να υιοθετήσουν μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική (ήτοι υψηλότερες δημόσιες δαπάνες ή/και χαμηλότερη φορολογία), η θα αυξήσει το επίπεδο του εγχωρίου εισοδήματος, αλλά και τις εισαγωγές με αποτέλεσμα την διόγκωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Παράλληλα, με την διεύρυνση του παραπάνω ελλείμματος αυξάνεται και το καθαρό χρέος της χώρας προς την αλλοδαπή.

B. Μείωση του Ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών- Υψηλότερη Ανεργία: εάν ο στόχος είναι η αποκατάσταση της εξωτερικής ισορροπίας, κατόπιν ο μόνος

τρόπος για την μείωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι να μειωθεί η συνολική ζήτηση (ίσως μέσω μιας αύξησης στη φορολογία). Αλλά τα αποτελέσματα του αντιπληθωρισμού θα είναι ζημιογόνα για την οικονομία, δεδομένου ότι η συσταλτική δημοσιονομική πολιτική θα οδηγήσει σε χαμηλότερη παραγωγή και απασχόληση, και συνακόλουθα σε αύξηση της ανεργίας

Από τα προαναφερόμενα, καθίσταται προφανές ότι σε ένα πλαίσιο μη ευελιξίας των τιμών οτιδήποτε και αν επιλέξουν οι αρχές, η υποτίμηση είναι αναπόφευκτη, δεδομένου ότι προσφέρει στην οικονομία το μόνο βιώσιμο τρόπο εξόδου από την παγίδα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας. Στην πραγματικότητα, η κρίση μπορεί να εμφανιστεί πριν από τη μείωση των συναλλαγματικών αποθεμάτων, δεδομένου ότι κερδοσκόποι, που προσδοκούν τη μελλοντική μείωση τους, θα αρχίσουν την επίθεση στο νόμισμα. Έτσι η επίσημη δέσμευση για την εφαρμογή ενός καθεστώτος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών χαλαρώνει όταν η οικονομία δοκιμάζει μια απώλεια ανταγωνιστικότητας ως αποτέλεσμα ενός πληθωριστικού κλονισμού

2.3 ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΜΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η μελέτη των συνθηκών κάτω από τις οποίες μια ομάδα χωρών ενώνεται προκειμένου να συγκροτήσει μια νομισματική ένωση είναι γνωστή ως θεωρία της **Άριστης Νομισματικής Περιοχής** και αποτελεί έργο του Mundell (1961). Αναμφίβολα, η εξέταση της παραπάνω θεωρίας θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε εάν είναι λογικό για τις χώρες-μέλη της ευρωζώνης να έχουν υιοθετήσει ένα κοινό νόμισμα έναντι του εθνικού νομίσματος

Κατά τον Mundell (1961) πρέπει να ικανοποιούνται οι εξής τρεις συνθήκες προκειμένου μια ομάδα χωρών να ωφεληθεί από την συμμετοχής της σε μια νομισματική ένωση:

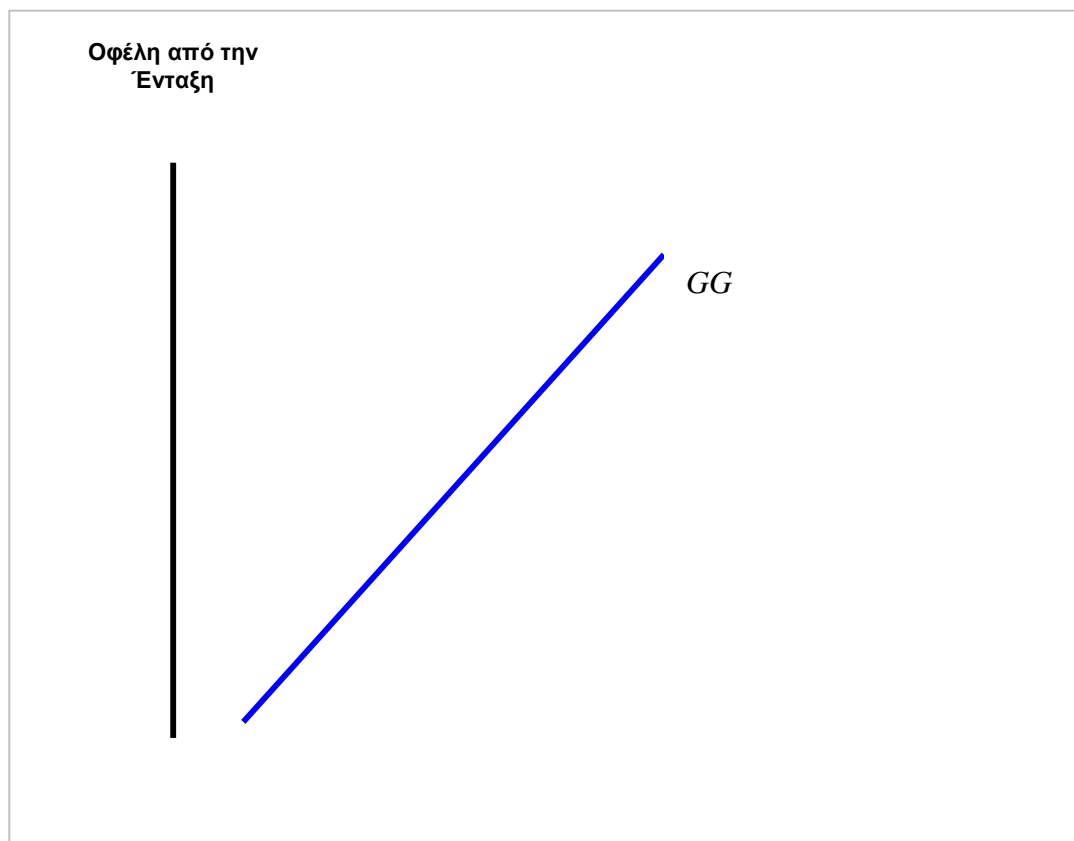
- (1) Οι χώρες δεν θα πρέπει να πλήττονται από ασύμμετρες διαταραχές, δηλαδή δεν θα πρέπει σε μια χώρα να απαντά μια θετική διαταραχή και σε κάποια άλλη μια εκ διαμέτρου αντίθετη, αρνητική, διαταραχή,
- (2) Θα πρέπει να υπάρχει ένας υψηλός βαθμός κινητικότητας της εργασίας και ευελιξίας των αμοιβών της στις χώρες-μέλη της νομισματικής ένωσης,
- (3) Θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα άσκησης μιας κεντρικής δημοσιονομικής πολιτικής, η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την μεταφορά πόρων από τις ευδοκιμούσες χώρες-μέλη προς τις πληττόμενες από την ασθενή ζήτηση χώρες-μέλη της νομισματικής ένωσης

Βλέπουμε δηλαδή ότι τα 5 κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ είναι πολύ διαφορετικά από τα προαναφερθέντα κριτήρια για την συγκρότηση μιας άριστης νομισματικής περιοχής.

Μερικά από τα οφέλη μιας νομισματικής ένωσης στα οποία θα αναφερθούμε είναι τα ακόλουθα:

- Χαμηλός Πληθωρισμός και Νομισματική Πειθαρχία
- Εξάλειψη του κόστους μετατροπής από το ένα νόμισμα σε άλλο
- Μείωση της αβεβαιότητας που δημιουργεί η μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών
- Μείωση του κινδύνου των επενδύσεων
- Χαμηλός πληθωρισμός και νομισματική πειθαρχία
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παραγωγικών συντελεστών

Η καμπύλη GG μας βοηθά να κατανοήσουμε την σχέση μεταξύ των οφελών που απορρέουν από την ένταξη μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση και του βαθμού ολοκλήρωσης της χώρας με τις υπόλοιπες χώρες της νομισματικής ένωσης (Σχήμα 2.1).

Βαθμός Οικονομικής Ολοκλήρωσης

Σχήμα 2-1: Η Καμπύλη *GG*

Στο παραπάνω σχήμα η καμπύλη *GG* δείχνει την συσχέτιση μεταξύ του βαθμού οικονομικής ολοκλήρωσης μιας χώρας με μια περιοχή σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών και του οφέλους νομισματικής αποτελεσματικότητας που αποκομίζει η χώρα από την ένταξή της στην περιοχή. Στον οριζόντιο άξονα του σχήματος μετράται ο **βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης** της υπό ένταξη χώρας με τις αγορές προϊόντων και συντελεστών παραγωγής του ευρώ. Στον κάθετο άξονα μετράται το *όφελος της νομισματικής αποτελεσματικότητας* της χώρας από την ένταξή της στο ευρώ. Η θετική κλίση της καμπύλης *GG*, δείχνει ότι το όφελος νομισματικής αποτελεσματικότητας, το οποίο έχει να αποκομίσει η χώρα από την ένταξή της σε μια περιοχή σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, αυξάνεται καθώς αυξάνεται ο βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσής της με την περιοχή.

Τα οφέλη της νομισματικής αποτελεσματικότητας που θα προέλθουν από την ένταξη μιας χώρας σε μια νομισματική ένωση εξαρτώνται από τον βαθμό ανάπτυξης του εξωτερικού εμπορίου της χώρας με τις υπόλοιπες χώρες της νομισματικής περιοχής. Για παράδειγμα, εάν το εμπόριο της υπό ένταξη χώρας με τις χώρες του ευρώ ανέρχεται στο 60% του ΑΕΠ της πρώτης, ενώ το εμπόριό της με τις Ηνωμένες Πολιτείες μόλις στο 5%, τότε, με σταθερούς όλους τους άλλους παράγοντες, η μελλοντική σταθερή ισοτιμία του νομίσματός της έναντι του ευρώ σαφώς

θα έχει μεγαλύτερο όφελος νομισματικής αποτελεσματικότητας απ' ό,τι η σταθερή ισοτιμία του νομίσματός της έναντι του δολαρίου.

Επίσης, τα οφέλη της νομισματικής αποτελεσματικότητας από τον καθορισμό σταθερών ισοτιμιών μεταξύ του νομίσματος της χώρας και των νομισμάτων του ευρώ θα είναι υψηλότερα αν οι συντελεστές παραγωγής μπορούν να μετακινούνται ελεύθερα. Οι επενδυτές της χώρας που εξετάζει εάν θα ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ που επενδύουν σε νομίσματα του ευρώ ωφελούνται όταν η απόδοση των επενδύσεών τους είναι ακριβέστερα προβλέψιμη. Ομοίως, οι κάτοικοι της χώρας που εργάζονται σε χώρες του ευρώ αποκομίζουν όφελος αν οι σταθερές ισοτιμίες καθιστούν τους μισθούς τους σταθερότερους σε σχέση με το κόστος ζωής της χώρας προέλευσής τους.

2.3.1 Χαμηλός Πληθωρισμός και Νομισματική Πειθαρχία

Προκειμένου να καταστεί λειτουργική μια νομισματική ένωση θα πρέπει να επέλθει εξίσωση του ύψους του πληθωρισμού σε όλες τις χώρες-μέλη. Συνεπώς, μια επιρρεπής προς την δημιουργία πληθωριστικού περιβάλλοντος χώρα (η χώρα «πελάτης») συνδέοντας το νόμισμα της με το νόμισμα μιας αξιόπιστης αναφορικά με την διαχείριση του πληθωρισμού χώρα (η χώρα «άγκυρα») δύναται να καταπολεμήσει το πρόβλημα της ανόδου τιμών που αντιμετωπίζει (Barro and Gordon, 1983). Με άλλα λόγια, χώρες που στερούνται νομισματικής πειθαρχίας (λόγω της αλόγιστης έκδοσης χρήματος προκειμένου να χρηματοδοτηθούν τα προς προσέλκυση ψήφων δημοσιονομικά ελλείμματα) θα ωφεληθούν από την συμμετοχή τους σε μια νομισματική ένωση.

Προκειμένου να δούμε για ποιο λόγο η νομισματική ένωση απαιτεί σύγκλιση του ρυθμού πληθωρισμού στις χώρες μέλη, ας εξετάσουμε την περίπτωση της **πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας** (R) της Ελλάδος, δηλαδή του, εκπεφρασμένου σε ξένες νομισματικές μονάδες, κόστους των (εξαγωγικών) προϊόντων της σε σχέση με το αντίστοιχο κόστος των υπολοίπων χωρών της Ένωσης. Η εν λόγω ισοτιμία δίνεται από την ακόλουθη

σχέση:

$$R_t = \frac{S_t \times P_t^{\text{GR}}}{P_t^{\text{EU}}} \quad 2.1$$

όπου

P_t^{GR} : Το εγχώριο επίπεδο τιμών

P_t^{EU} : Το επίπεδο τιμών στην ευρωζώνη

S_t : Η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής σε σχέση με το ευρώ (αριθμός ευρώ ανά δραχμή)

Είναι προφανές, από τον καθορισμό της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας ότι η σχετική τιμή των ελληνικών προϊόντων, σε σχέση με τα ευρωπαϊκά προϊόντα, δηλαδή η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδος, μπορεί να ποικίλει (α) λόγω αλλαγών στην ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής, και (β) λόγω μεταβολών στο Ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο τιμών. Βεβαίως, στο βραχυχρόνιο διάστημα όπου οι τιμές είναι άκαμπτες ο μόνος καθοριστικός παράγοντας της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος είναι η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής.

Εάν τώρα η Ελλάς επιθυμεί την ένταξη της στην ζώνη του ευρώ θα πρέπει να προκαθορίσει την συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής, οπότε η ποσοστιαία μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής θα πρέπει είναι μηδενική ($\dot{S} = 0$). Ως εκ τούτου, από την σχέση (2.1) παρατηρούμε ότι προκειμένου η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της Ευρωζώνης να παραμείνει σταθερή ($\dot{R} = 0$), θα πρέπει να εξισωθούν τα ποσοστά πληθωρισμού των δυο χωρών.

$$\dot{P}_t^{\text{GR}} = \dot{P}_t^{\text{EU}} \quad 2.2$$

όπου

\dot{P}_t^{GR} : Ο ρυθμός μεταβολής στο εγχώριο επίπεδο τιμών- Ελληνικός πληθωρισμός

\dot{P}_t^{EU} : Ο ρυθμός μεταβολής στο επίπεδο τιμών της ευρωζώνης

Εάν λοιπόν ο πληθωρισμός στην Ελλάδα είναι υψηλότερος αυτού της ευρωζώνης B ($\dot{P}_t^{\text{GR}} > \dot{P}_t^{\text{EU}}$), τότε η Ελλάδα θα αρχίσει να έχει απώλειες στην ανταγωνιστικότητα της ($\dot{R} < 0$).

Το ζητούμενο είναι τι προκαλεί την μεταβολή του επιπέδου τιμών.

Μπορούμε να υποθέσουμε ο πληθωρισμός εξαρτάται από την αύξηση των μισθών και την παραγωγικότητα της εργασίας ως ακολούθως

$$\dot{P}_t^{\text{GR}} = \dot{W}_t^{\text{GR}} - \dot{q}_t^{\text{GR}} \quad 2.3$$

$$\dot{P}_t^{\text{EU}} = \dot{W}_t^{\text{EU}} - \dot{q}_t^{\text{EU}} \quad 2.4$$

όπου

$\dot{W}_t^{\text{GR}}, \dot{W}_t^{\text{EU}}$: Το ποσοστό αύξηση των μισθών στην Ελλάδα και την Ε.Ε.

$\dot{q}_t^{GR}, \dot{q}_t^{EU}$: Το ποσοστό αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

Βάσει λοιπόν των σχέσεων (2.2)- (2.4) προκύπτει ότι

$$\dot{W}_t^{GR} - \dot{q}_t^{GR} = \dot{W}_t^{EU} - \dot{q}_t^{EU} \quad 2.5$$

Ο σημαντικότερος παράγων, ο οποίος οδηγεί σε σημαντικές αποκλίσεις όσον αφορά το ρυθμό πληθωρισμού μεταξύ των χωρών οι οποίες μετέχουν σε ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, είναι οι διαφορές όσον αφορά την αξιοπιστία των νομισματικών αρχών των κατ' ιδίαν χωρών. (De Grauwe, 1992:7). Αυτό φαίνεται να ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση των χωρών-μελών της Νομισματικής Ένωσης. Η αξιοπιστία των νομισματικών αρχών προκύπτει από το κίνητρο που έχουν οι αρχές να χρησιμοποιούν τον αιφνίδιο πληθωρισμό ως μέσο πολιτικής. Ένα υψηλό κίνητρο χρησιμοποίησης του αιφνίδιου πληθωρισμού συνδέεται με χαμηλή αξιοπιστία των νομισματικών αρχών.

Σε ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, στο οποίο οι χώρες-μέλη διατηρούν αυτόνομες τις κεντρικές τους τράπεζες, οι νομισματικές αρχές των χωρών-μελών χαρακτηρίζονται από διαφορετικό βαθμό αξιοπιστίας, με αποτέλεσμα να μη είναι εύκολη η εξίσωση των προσδοκιών στις επιμέρους χώρες όσον αφορά το ρυθμό πληθωρισμού. Έτσι, εξακολουθούν να παρατηρούνται μεταξύ των κατ' ιδίαν χωρών αποκλίσεις όσον αφορά τους ρυθμούς πληθωρισμού. Υποστηρίζεται, λοιπόν, η άποψη ότι μόνον αν ενωθούν οι νομισματικές αρχές των κατ' ιδίαν χωρών, στα πλαίσια μιας νομισματικής ένωσης, είναι δυνατή η επίτευξη μιας διατηρήσιμης συνεχούς σύγκλισης των πληθωριστικών προσδοκιών και κατά συνέπεια και των ρυθμών πληθωρισμού.

2.3.2 Οφέλη από την Μείωση του Κόστους Συναλλαγματικών Μετατροπών

Η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων των χωρών-μελών της Νομισματικής Ένωσης από το ενιαίο νόμισμα, εξαλείφει το **κόστος μετατροπής** του ενός ευρωπαϊκού νομίσματος σε όρους του άλλου.

Το εν λόγω κόστος συνίσταται αφ' ενός μεν στις προμήθειες συναλλάγματος που καταβάλλουν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς και στην διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής πώλησης του συναλλάγματος, αφ' ετέρου δε στο κόστος το οποίο δημιουργείται μέσα στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις από τη διάθεση παραγωγικών πόρων, δηλαδή προσωπικού και εξοπλισμού, για τη διαχείριση των θεμάτων συναλλάγματός τους. Στην πρώτη περίπτωση, το κόστος των συναλλαγματικών συναλλαγών ισούται με το εισόδημα των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που προέρχεται από την παροχή υπηρεσιών συναλλάγματος.

Ένα άλλο όφελος από τη μείωση του κόστους των συναλλαγματικών συναλλαγών είναι ο περιορισμός του βαθμού διαφοροποίησης των τιμών στις χώρες-μέλη της Νομισματικής Ενώσεως. Η διαφοροποίηση αυτή είναι δυνατή γιατί η Κοινοτική αγορά δεν λειτουργεί ακόμη πλήρως ως ενιαία αγορά. Το κόστος συναλλαγής για τους καταναλωτές οι οποίοι θα αγοράσουν ορισμένα προϊόντα από άλλες χώρες, στις οποίες πιθανόν είναι φτηνότερα, είναι σε ορισμένες περιπτώσεις τόσο υψηλό, ώστε να καθιστά τις αγορές αυτές μη συμφέρουσες. Πέρα από τις διαφορές στο φορολογικό καθεστώς και τις διοικητικές ρυθμίσεις, το κόστος των συναλλαγματικών συναλλαγών δεν αποτελεί ασήμαντο παράγοντα του κόστους συναλλαγής.

2.3.3 Οφέλη από τη Μείωση του Συναλλαγματικού Κινδύνου

Τα οφέλη αυτά προέρχονται από την εξάλειψη του κινδύνου από τις μεταβολές των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών των χωρών-μελών της Ένωσης, όταν τα εθνικά νομίσματα αντικατασταθούν από το ενιαίο νόμισμα. Με αυτό τον τρόπο τονώνεται το εμπόριο και οι επενδύσεις. Και τούτο, γιατί όσο περισσότερο αυξάνονται οι μη προσδοκώμενες μεταβολές των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών, τόσο περισσότερο γίνονται ευμετάβλητα και τα εισοδήματα που δημιουργούνται από τις σχετικές οικονομικές δραστηριότητες. Δεδομένου ότι μεσολαβεί κάποιος χρόνος μεταξύ της σύναψης της συμφωνίας για εξαγωγές και της πληρωμής του εξαγωγέα, οι εξαγωγές συνδέονται με κάποιο βαθμό συναλλαγματικού κινδύνου στο μέτρο που μεταβάλλονται οι συναλλαγματικές ισοτιμίες στο διάστημα αυτό. Ο κίνδυνος αυτός βέβαια εξαλείφεται αν οι εξαγωγείς συνάπτουν τις σχετικές εμπορικές συμφωνίες στο νόμισμα των χωρών τους. Αυτό όμως απλώς μεταφέρει το πρόβλημα του συναλλαγματικού κινδύνου από τους εξαγωγείς στους εισαγωγείς, οι οποίοι αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο, οι σε εγχώριο νόμισμα τιμές των εισαγόμενων εμπορευμάτων, να μεταβληθούν στο μεσοδιάστημα μεταξύ της ημέρας σύναψης της συμφωνίας και της παραλαβής του εμπορεύματος.

Η ασφάλιση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου στο διεθνές εμπόριο, έχουν ορισμένο κόστος, και δεν είναι πάντοτε δυνατή. Το κόστος της ασφάλισης έναντι του κινδύνου των μη προσδοκώμενων μεταβολών των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών περιορίζεται και η διαθεσιμότητα της ασφάλισης αυτής αυξάνεται όσο περισσότερο εκσυγχρονίζονται οι χρηματοπιστωτικές αγορές και όσο περισσότερο αυξάνεται το μέγεθος των επιχειρήσεων. Η εξάλειψη, λοιπόν, ή η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου συμβάλλει στην τόνωση του εμπορίου και των επενδύσεων.

2.3.4 Οφέλη από τη Μείωση του Κινδύνου Επενδύσεων

Ένα ακόμη σημαντικό όφελος της ONE, και μάλλον το σημαντικότερο δυνητικό, αναφέρεται

στη μείωση του κινδύνου των επενδύσεων (Balwin, 1989).

Η μείωση του κινδύνου των επενδύσεων επέρχεται για δυο λόγους. Πρώτον, η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου συνδέεται τόσο με σημαντικά άμεσα οφέλη, αλλά και με σημαντικά δυναμικά οφέλη, τα οποία αναφέρονται στη μείωση του κινδύνου των επενδύσεων. Δεύτερον, ο κίνδυνος των επενδύσεων περιορίζεται και εξαιτίας της μείωσης της αβεβαιότητας η οποία προέρχεται από τις μεταβολές της νομισματικής πολιτικής. Η αβεβαιότητα αυτή περιορίζεται σημαντικά εξαιτίας της ΟΝΕ, αφού η ενιαία νομισματική πολιτική της Ένωσης θα ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Τα οφέλη από τη μείωση του κινδύνου των επενδύσεων εξετάζονται στη συνέχεια με τη χρησιμοποίηση της νεοκλασικής προσέγγισης της διαχρονικής βελτιστοποίησης, αντί του βασικού νεοκλασικού υποδείγματος οικονομικής μεγέθυνσης σταθερής ροπής για αποταμίευση που χρησιμοποιήθηκε παραπάνω (De Grauwe, 1992).

Σύμφωνα με την προσέγγιση της διαχρονικής βελτιστοποίησης, ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης του αποθέματος του παγίου κεφαλαίου προσδιορίζεται από το σημείο όπου το οριακό όφελος από την αύξησή του είναι ίσο με το οριακό κόστος της αύξησής του. Το οριακό όφελος της επένδυσης δίνεται από την οριακή αποδοτικότητα ή το οριακό προϊόν του κεφαλαίου, ενώ το οριακό κόστος της από την εξ' αιτίας της επένδυσης (της αναβαλλόμενης για το μέλλον κατανάλωσης) θυσία της τρέχουσας κατανάλωσης. Η θυσία την οποία υφίστανται οι καταναλωτές προκειμένου να αποταμιεύσουν και να επενδύσουν, μετρά το οριακό κόστος της επένδυσης και δίνεται από το επιτόκιο (επιτόκιο προεξόφλησης ή επιτόκιο διαχρονικής προτίμησης). Η μείωση του κινδύνου των επενδύσεων οδηγεί στην αύξηση του ρυθμού της οικονομικής μεγέθυνσης.

2.3.5 Οφέλη από τη Βελτίωση της Αποτελεσματικότητας των Παραγωγικών

Συντελεστών

Σύμφωνα με τον Βαβούρα (1994:53), το σημαντικότερο άμεσο όφελος τόσο της οικονομικής όσο και της νομισματικής ένωσης είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παραγωγικών

συντελεστών, η οποία οδηγεί σε μια αύξηση του Κοινοτικού ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παραγωγικών συντελεστών οδηγεί σε σημαντικά δυναμικά οφέλη διαμέσου της αύξησης του ρυθμού σχηματισμού του παγίου κεφαλαίου που προκαλεί

2.4 ΤΑ ΚΟΣΤΗ ΜΙΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

2.1.1 Η Απώλεια Άσκησης Ανεξάρτητης Νομισματικής Πολιτικής

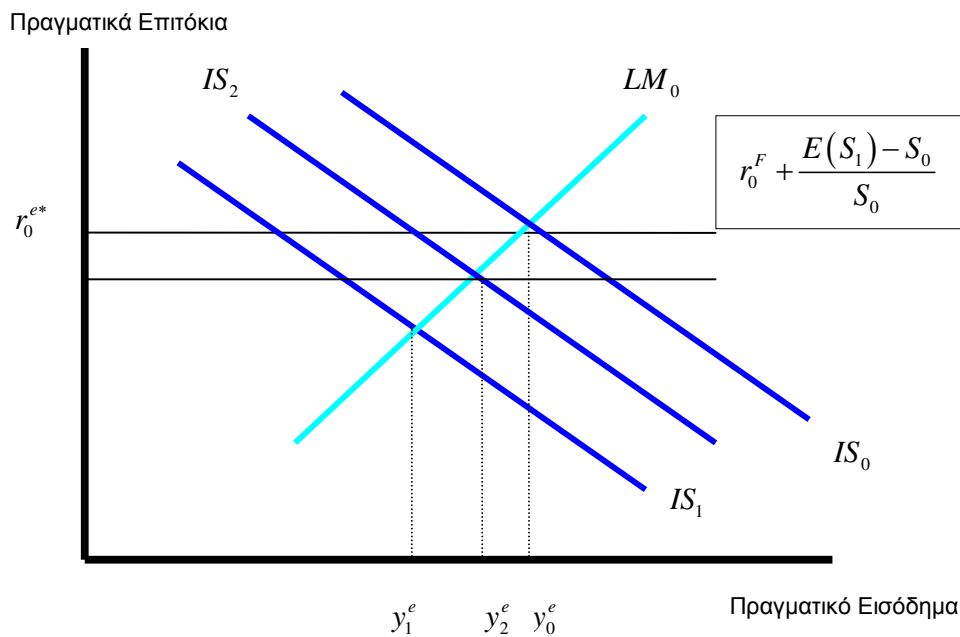
Η εγκατάλειψη του εθνικού νομίσματος επιφέρει την απώλεια άσκησης μιας ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής. Μέχρι το σημείο που η ασκούμενη νομισματική πολιτική συμβάλει στη σταθεροποίηση επιχειρηματικών κύκλων, η απώλεια νομισματικής ανεξαρτησίας συνεπάγεται κόστος υπό μορφή μεγαλύτερων κυκλικών διακυμάνσεων της παραγωγής. Στην περίπτωση δυο χωρών, το κόστος απώλειας της νομισματικής ανεξαρτησίας είναι χαμηλότερο όσο υψηλότερη η συσχέτιση των κλονισμών μεταξύ τους, καθώς όσο περισσότερο οι κλονισμοί που πλήττουν τις δυο χώρες συσχετίζονται τόσο περισσότερο η επιλεγείσα από την μια χώρα νομισματική πολιτική θα είναι κατάλληλη για τις ανάγκες της άλλης. Ωστόσο, αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία δεν είναι τόσο η συσχέτιση μεταξύ των κλονισμών όσο, όσο η διακύμανση της παραγωγής της μιας χώρας (του «πελάτη») εκφραζόμενη ως αναλογία προς την διακύμανση της παραγωγής της άλλης χώρας (χώρα «άγκυρα»). Η εν λόγω διακύμανση εξαρτάται εν μέρει από το συσχετισμό της παραγωγής και εν μέρει από τις μεμονωμένες διακυμάνσεις στο επίπεδο παραγωγής των υπ' εξέταση χωρών.

2.1.2 Οι Ασύμμετρες Κρίσεις και οι Επιχειρηματικοί Κύκλοι

Ως ελέγχθη προηγουμένως, το κόστος μιας νομισματικής ένωσης έγκειται στην απώλεια της δυνατότητας άσκησης εθνικής νομισματικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι μια χώρα εντασσόμενη σε μια νομισματική ένωση δεν δύναται πλέον να μεταβάλλει την εξωτερική τιμή (μέσω εκουσίων υποτιμήσεων ή ανατιμήσεων) ή την εσωτερική τιμή του νομίσματος της.

Ας εξετάσουμε το παράδειγμα μιας συμμετρικής κρίσης, καθώς όλες όλες οι χώρες μιας νομισματικής ένωσης πλήττονται από μια πτώση στη ζήτηση για τα προϊόντα τους από τον

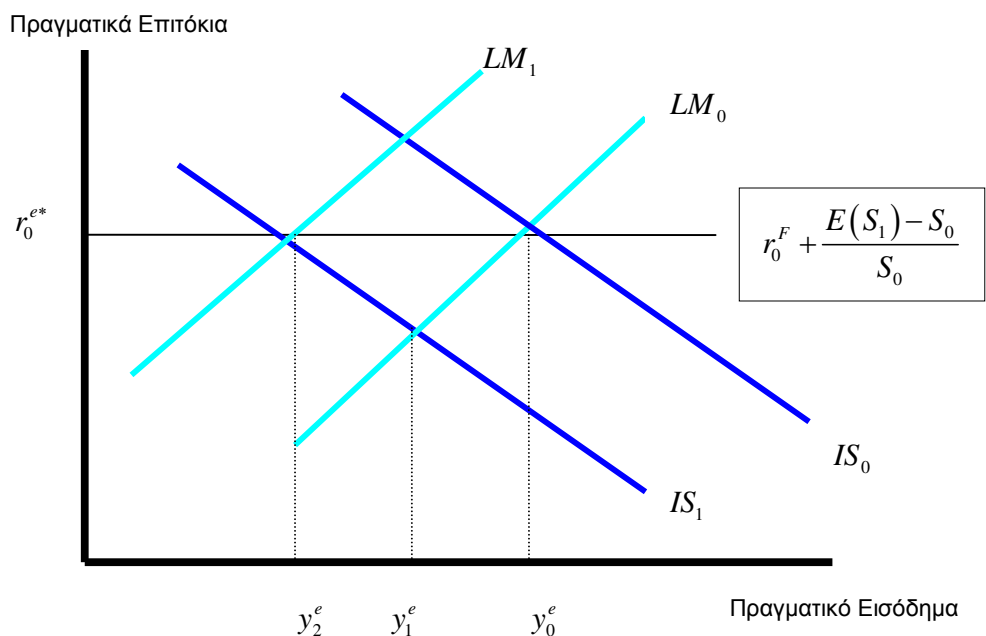
υπόλοιπο κόσμο. Αυτή η πτώση στην ζήτηση θα προκαλέσει μια προς τα αριστερά μετατόπιση της καμπύλης IS , από την IS_0 στην IS_1 , λόγω της μείωσης των καθαρών εξαγωγών (NX), και μια πτώση των επιτοκίων σε ολόκληρη την νομισματική περιοχή (Σχήμα 1).

Σχήμα 1: Η ΕΠΠΤΩΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΜΕΤΡΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ –ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Οι χαμηλές αποδόσεις των εγχωρίων χρεογράφων δεν θα προσελκύουν πλέον τους διεθνείς επενδυτές, οι οποίοι θα μειώσουν την ζήτηση του εγχωρίου νομίσματος προκειμένου να τοποθετηθούν σε νομίσματα με υψηλότερο επιτόκιο. Αυτή η διεθνής τάση θα οδηγήσει σε υποτίμηση του κοινού νομίσματος έναντι των υπολοίπων νομισμάτων. Κατόπιν η υποτίμηση του νομίσματος, με την σειρά της, θα αυξήσει τις καθαρές εξαγωγές και συνακόλουθα θα οδηγήσει σε μια προς τα δεξιά μετατόπιση της καμπύλης IS , από την IS_1 στην IS_2

Ας υποθέσουμε τώρα ότι οι χώρες-μέλη μιας νομισματικής πλήττονται από μια ασύμμετρη κρίση. Παραδείγματος χάριν, υποθέτουμε ότι για την χώρα Α, η οποία εξάγει κυρίως γεωργικά προϊόντα, η εξωτερική ζήτηση μειώνεται γεγονός που οδηγεί σε πτώση των καθαρών εξαγωγών της, συρρίκνωση του επιπέδου της εγχώριας παραγωγής και μείωση των επιτοκίων της. Στην χώρα Α με τα χαμηλότερα επιτόκια θα παρατηρηθεί μια εκροή των ρευστών διαθέσιμων προς τις άλλες χώρες της νομισματικής ένωσης. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα μείωση της προσφοράς χρήματος και ύφεση στην οικονομία, καθώς το επίπεδο της εγχώριας παραγωγής θα μειωθεί από το y_0^e στο y_2^e .

Σχήμα 2: Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΜΙΑ ΑΣΥΜΜΕΤΡΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ –ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Παράλληλα, η μείωση του επιπέδου της παραγωγής οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας και, εφ' όσον η εγχώρια δαπάνη δεν μειωθεί σημαντικά, του ελλείμματος στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών. Η μη σημαντική πτώση της εγχωρίου δαπάνης είναι πιθανή διότι το κοινωνικό

σύστημα ασφάλισης θα αποτρέψει μέσω της καταβολής των επιδομάτων ανεργίας την μεγάλη πτώση στο διαθέσιμο εισόδημα, το οποίο τελικώς δεν θα μειωθεί όσο και η παραγωγή.

Μέτρα Αντιμετώπισης των Ασύμμετρων Κρίσεων

Υπάρχουν τρία μέτρα αντιμετώπισης των προβλημάτων που δημιουργούν οι ασύμμετρες κρίσεις στα μέλη μιας νομισματικής ένωσης. Πρώτον, εάν οι άνεργοι εργαζόμενοι των πληττομένων από την εξωτερική κρίση ωρών είναι σε θέση να μετοικήσουν προς τα άλλα μέρη της νομισματικής ένωσης όπου υπάρχει πλεονάζουσα ζήτηση εργασίας, τότε ο δυσμενής αντίκτυπος της κρίσης δεν θα γίνει αρκετά αισθητός. Αυτή η μετακίνηση της εργασίας μειώνει την ανεργία στην πληττόμενη από τον αρνητικό κλονισμό χώρα.

Δεύτερον, το σύστημα της νομισματικής ένωσης μπορεί να απορροφήσει τους αρνητικούς κραδασμούς που πλήττουν μια χώρα εάν υπάρχει ευελιξία αμοιβών στην αγορά εργασίας των χωρών-μελών. Εάν δηλαδή οι εργαζόμενοι στην πληττόμενη από την ανεργία περιοχή της νομισματικής ένωσης είναι πρόθυμοι να δεχτούν χαμηλότερες αμοιβές, τότε το φάσμα της ανεργίας δύναται να εξαφανιστεί εφ' όσον θα έχει καταστεί φτηνότερο το εργατικό κόστος για τις εταιρίες. Επίσης, το χαμηλότερο επίπεδο αμοιβών μπορεί «δικαιολογήσει» και μείωση του επιπέδου τιμών προκειμένου τα εγχώρια προϊόντα να γίνουν ανταγωνιστικότερα στο εξωτερικό και να ενισχυθεί η εγχώρια οικονομία και το παραγόμενο προϊόν

Τρίτον, εάν σε μια νομισματική ένωση υπάρξουν ασύμμετρες διαταραχές, τότε η πληττόμενες χώρες δεν θα βρεθούν σε δυσμενή οικονομική κατάσταση σε περίπτωση που υπάρχει μια κεντρική φορολογική αρχή, η οποία θα μεταφέρει φορολογικά έσοδα από τις χώρες των οποίων η οικονομία εδέχθη ένα θετικό κλονισμό προς τις χώρες που αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες. Η εν λόγω μεταφορά πόρων προς τις πληττόμενες από την διαταραχή αρνητικής ζήτησης δύναται να λάβει είτε την μορφή παροχής επιδομάτων ανεργίας είτε την μορφή εκτέλεσης ορισμένων χρηματοδοτούμενων από την φορολογική αρχή έργων στις πληττόμενες περιοχές.

2.5 Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΟΠΙΗΣΗ

3 Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

3.1 Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ) είναι το πολιτικό πλαίσιο της ΕΕ για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων στην πορεία τους προς την τελική προσχώρηση. Η διαδικασία αυτή εστιάζει σε δυο στόχους⁵: α) τη σταθεροποίηση και τη ταχεία μετάβαση σε οικονομία αγοράς, και β) την προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και την προοπτική της προσχώρησης στην ΕΕ.

Η ΔΣΣ έχει ουσιαστική πολιτική αξία, μια και αποτελεί το έναυσμα για την εφαρμογή μιας ελεύθερης ζώνης συναλλαγών και μεταρρυθμίσεων που αποσκοπεί στο να επιτύχει την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων και την ουσιαστική μακροπρόθεσμη ένταξη στην οικογένεια της Ε.Ε. Σήμερα εμπορικές σχέσεις έχουν αναπτυχθεί με χώρες όπως η Κροατία και τα Σκόπια που είναι από τις πρώτες σε σειρά υποψηφιότητας και μετά έχουμε χώρες όπως η Αλβανία , η Βοσνία και Ερζεγοβίνη , το Μαυροβούνιο , η Σερβία και το Κοσσυφοπέδιο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνδράμει τις Βαλκανικές χώρες κατά τη σταδιακή τους ευθυγράμμιση με τις προδιαγραφές και τις πολιτικές της, περιλαμβανομένου, όπου ενδείκνυται, του κοινοτικού κεκτημένου, με στόχο την ένταξη. Αυστηρά αλλά δίκαια κριτήρια εφαρμόζονται σε όλες τις υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες χώρες. Κάθε βήμα μπροστά είναι συνάρτηση της προόδου που πραγματοποιούν οι χώρες στην εκπλήρωση των απαιτούμενων όρων σε κάθε στάδιο της ενταξιακής διαδικασίας

⁵ Meunier S and Nicolaidis K.,(2005), The European Union as a Trade Power, σε Christopher Hill and Michael Smith, International Relations and the European Union, Oxford University Press, Oxford and New York, σελ. 247-269

3.2 ΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Εμπορική Πολιτική προωθήθηκε παράλληλα με την διεύρυνση ΕΕ του Μαΐου 2004 (ένταξη των «10»), με στόχο να αποφευχθεί η δημιουργία νέων διαχωριστικών γραμμών με τις γειτονικές χώρες. Μέσω της πολιτικής αυτής προωθείται η οικονομική ανάπτυξη, η πολιτική σταθερότητα και η καλύτερη διακυβέρνηση χωρών οι οποίες δεν πρόκειται να καταστούν, τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον, Κ-Μ της ΕΕ. Πρόκειται για 16 χώρες: α) που προήλθαν από τη διάλυση της τ. ΕΣΣΔ (Ουκρανία, Μολδαβία, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία) και β) Μεσογειακές χώρες (Αλγερία, Τυνησία, Μαρόκο, Αίγυπτος, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανος, Παλαιστινιακή Αρχή, Συρία και Λιβύη – η τελευταία προς το παρόν χωρίς συμβατικές σχέσεις με την ΕΕ)⁶.

Η εμπορική πολιτική υλοποιείται μέσω των Σχεδίων Δράσης ανά χώρα, τα οποία θέτουν προτεραιότητες και στόχους προς επίτευξη, σε πολλούς τομείς. Προϋπόθεση για την σύναψη ενός Σχεδίου Δράσης είναι η ύπαρξη θεσμικού πλαισίου ΕΕ και ενδιαφερόμενης χώρας, δηλ. είτε Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, είτε Συμφωνίας Σύνδεσης (Μεσογειακές χώρες). Η χώρας έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την περαιτέρω ανάπτυξη της ΕΠΓ, υποστηρίζει την γεωγραφική της συνοχή και την διατήρηση ισορροπίας μεταξύ «ανατολικού» και «νότιου» σκέλους της⁷.

Αν και το ενδιαφέρον της ΕΕ και του Οργανισμού Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ) να αναπτύξουν τις σχέσεις και τη συνεργασία τους χρονολογείται από το 1997, στην πράξη η πρώτη ουσιαστική κινητικότητα σημειώθηκε όταν η χώρα μας εξουσιοδοτήθηκε από τον ΟΣΕΠ (Οκτώβριος 2005) να προβεί σε σχετικές διερευνητικές συνομιλίες με τα αρμόδια Όργανα της ΕΕ, με στόχο να υιοθετηθεί μία Διακήρυξη για ενισχυμένη εταιρική σχέση ΕΕ – ΟΣΕΠ. Οι προσπάθειες της Ελλάδας τελεσφόρησαν και κατέληξαν, σταδιακά, στην συμπερίληψη, στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Ενδυνάμωση της ΕΠΓ» (Δεκέμβριος 2006), συγκεκριμένης αναφοράς στην ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας και στην περιοχή της Μαύρης Θάλασσας.

⁶ ΟΣΕΠ= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου

⁷ ΟΣΕΠ= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου

Έτσι, αφενός πλέον θεωρείται ότι μία ενισχυμένη περιφερειακή προσέγγιση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής γειτονίας, αφετέρου ο ΟΣΕΠ⁸ αναγνωρίζεται ότι προσφέρει μία χρήσιμη πλατφόρμα για τον διάλογο και τη συνεργασία της ΕΕ με ολόκληρη την περιοχή. Τομείς ιδιαίτερου ελληνικού ενδιαφέροντος και προτεραιότητας για συνεργασία στη Μαύρη Θάλασσα είναι το περιβάλλον, η ενέργεια, οι μεταφορές και η διασυνοριακή συνεργασία.

Οι σχέσεις ΕΕ – Ρωσίας είναι στρατηγικής φύσης. Καθώς η ισχύς του παρόντος συμβατικού πλαισίου (Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας – 1997) έληξε τον Δεκέμβριο 2007, οι δύο πλευρές αναμένεται να αρχίσουν σύντομα διαπραγματεύσεις για τη σύναψη μίας νέας Συμφωνίας, μακροχρόνιας διάρκειας, η οποία θα δημιουργεί μία πραγματική εταιρική σχέση σε όλους τους τομείς, αυτού της ενέργειας συμπεριλαμβανομένου⁹.

Οι σχέσεις ΕΕ – Ουκρανίας εδράζονται στη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας (1998), η οποία καθιερώνει τακτικό πολιτικό διάλογο και προβλέπει την προώθηση των εμπορικών σχέσεων και της οικονομικής συνεργασίας. Εντός του 2007 θα ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για την αντικατάσταση της Συμφωνίας αυτής με μία νέα, Ενισχυμένη Συμφωνία, η οποία θα αναπτύσσει ακόμη περισσότερο το υπάρχον ευρύ πεδίο συνεργασίας στον οικονομικό και πολιτικό τομέα. Αν και η Ουκρανία συχνά ζητά από την ΕΕ να της αναγνωρισθεί ενταξιακή προοπτική, η ΕΕ θεωρεί ότι την παρούσα φάση ούτε η Ουκρανία ούτε η ΕΕ είναι έτοιμες για κάτι τέτοιο και ότι αυτό που προέχει είναι η Ουκρανία να συνεχίσει απρόσκοπτα τις μεταρρυθμίσεις που έχει αναλάβει.

Τόσο η ΕΕ όσο και οι 5 χώρες της Κεντρικής Ασίας (Καζακστάν, Ουζμπεκιστάν, Κιργιζία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν) επιθυμούν να αναπτύξουν περαιτέρω τις σχέσεις τους και αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθούν (σύνορα, διαχείριση υδάτων, οργανωμένο έγκλημα, εκπαίδευση, κράτος δικαίου, ανθρώπινα δικαιώματα).

Η Κεντρική Ασία διαθέτει σημαντικούς ενεργειακούς πόρους (πετρέλαιο – φυσικό αέριο) και διαφοροποιημένες οδούς μεταφοράς τους προς την ΕΕ και, ως εκ τούτου, οι στρατηγικές, πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στην περιοχή έχουν άμεσο αντίκτυπο στα συμφέροντα της

⁸ ΟΣΕΠ= Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου

⁹ Europa.,(2008), External Relations, Ανάκτηση στις 20-1-2010 από http://ec.europa.eu/external_relations/ceeca/tacis/

ΕΕ. Οι δράσεις της ΕΕ για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, συμπεριλαμβανομένων των Μεσογειακών χωρών, χρηματοδοτούνται από το νέο «Χρηματοδοτικό Μέσο για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας» (ENPI), το οποίο ισχύει από 01.01.07 και ουσιαστικά αντικατέστησε τα παλαιότερα προγράμματα TACIS και MEDA¹⁰.

3.3 Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Οι χώρες της Λεκάνης της Μεσογείου έχουν μεγάλη σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γιατί είναι μεταξύ των κυρίων εμπορικών εταίρων της και γιατί ορισμένα από τα κράτη μέλη της έχουν στενές ιστορικές και πολιτιστικές σχέσεις μαζί τους. Το να είναι ευημερούσα, δημοκρατική, σταθερή και ασφαλής η περιοχή της Μεσογείου, με στενές σχέσεις με την Ευρώπη, είναι προς το συμφέρον της. Οι σχέσεις της Ένωσης με τις χώρες της Μεσογείου έγιναν όλο και πιο στενές σε τρεις φάσεις κατά τις δεκαετίες του '60 με '80. Μια νέα φάση στενής συνεργασίας άρχισε το Νοέμβριο του 1995 στη Βαρκελώνη με την Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση .

Η συνεργασία περιλαμβάνει τώρα τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μαζί με 16 εταίρους από τη Νότια Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή: Αλβανία, Αλγερία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κροατία, Αίγυπτος, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανος, Λιβύη, Μαυριτανία, Μονακό, Μαυροβούνιο, Μαρόκο, Κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, Συρία, Τυνησία και Τουρκία.

Μερικές από τις σημαντικότερες καινοτομίες της Ένωσης για τη Μεσόγειο περιλαμβάνουν μια συνπροεδρία με εκ περιτροπής έναν πρόεδρο της ΕΕ και έναν πρόεδρο αντιπροσωπεύοντα τους Μεσογειακούς εταίρους, και μια γραμματεία που εδρεύει στη Βαρκελώνη, η οποία είναι αρμόδια για τον προσδιορισμό και την προώθηση των προγραμμάτων σε περιφερειακό, υπο-περιφερειακό και διεθνικό επίπεδο στους διάφορους τομείς.

¹⁰ TACIS= [Technical Aid to the Commonwealth of Independent States](#)", MEDA= [Mennonite Economic Development Associates](#)

- TACIS= [Technical Aid to the Commonwealth of Independent States](#)", MEDA= [Mennonite Economic Development Associates](#)

Η Ένωση για τη Μεσόγειο έχει προσδιορίσει έξι προγράμματα προτεραιότητας: την απορρύπανση της Μεσογείου· την καθιέρωση θαλάσσιων και οδικών κεντρικών οδών· πρωτοβουλίες πολιτικής προστασίας για την καταπολέμηση φυσικών και οι ανθρωπογενών καταστροφών· ένα μεσογειακό σχέδιο ηλιακής ενέργειας· την ίδρυση Ευρωμεσογειακού πανεπιστημίου στη Σλοβενία· και τη μεσογειακή πρωτοβουλία ανάπτυξης πολύ μικρών, μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση έχει μια συμπληρωματική διμερή διάσταση. Πράγματι, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διμερείς συμφωνίες με κάθε χώρα ξεχωριστά. Στο πλαίσιο της ευρωμεσογειακής εμπορικής σχέσης, συμφωνίες σύνδεσης συνήχθησαν με τρεις χώρες του Μαγκρέμπ, την Τυνησία¹¹, το Μαρόκο¹² και την Αλγερία καθώς και με τρεις χώρες του Μασρέκ, την Αίγυπτο, την Ιορδανία και τον Λίβανο¹³.

Όπως ελέγχθη παραπάνω, οι ευρωμεσογειακές συμφωνίες προβλέπουν έναν τακτικό πολιτικό διάλογο, την προοδευτική δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών, διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα εγκατάστασης, τις υπηρεσίες, την κυκλοφορία κεφαλαίων και τους κανόνες του ανταγωνισμού, την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας στην ευρύτερη δυνατή βάση, την κοινωνική συνεργασία που συμπληρώνεται από την πολιτιστική συνεργασία και τέλος τη χρηματοοικονομική συνεργασία.

Η Κοινότητα έχει επίσης συνάψει συμφωνίες που αποβλέπουν στη δημιουργία τελωνειακής ένωσης μεταξύ της και του πριγκιπάτου της Ανδόρρας καθώς και της δημοκρατίας του Αγίου Μαρίνου.

Οι σχέσεις ΕΕ-Αλγερίας βασίζονται στη Συμφωνία Σύνδεσης ΕΕ-Αλγερίας η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2005 και προβλέπει στενότερο πολιτικό και οικονομικό διάλογο, σταδιακή ελευθέρωση του εμπορίου και των υπηρεσιών και συνεργασία σε οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, δικαστικά και εσωτερικά θέματα. Έχει δοθεί προτεραιότητα στην πλήρη εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης. Μετά τη θέση της σε ισχύ, έχει ήδη συνέλθει το συμβούλιο σύνδεσης ενώ οι εργασίες σε τεχνικό επίπεδο έχουν ξεκινήσει στο πλαίσιο των θεματικών

¹¹ Συμφωνία, τροποποιηθείς τελευταία από απόφαση 2006/612

¹² Συμφωνία και απόφαση 2000/204 και απόφαση 2005/695

¹³ Συμφωνία, τροποποιηθείς τελευταία από απόφαση 2006/508

ομάδων εργασίας. Στα παραδείγματα για τους τρόπους με τους οποίους η ΕΕ στηρίζει τη διαδικασία μεταρρυθμίσεων στην Αλγερία περιλαμβάνονται¹⁴:

- σχέδιο 57 εκατ. ευρώ που συμβάλλει στο να καταστούν πιο ανταγωνιστικές οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Αλγερία. Η κατάρτιση, η παροχή συμβουλών από εμπειρογνώμονες και η καλύτερη πρόσβαση στις επαγγελματικές πληροφορίες θα βοηθήσει περίπου 3.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) να προσαρμοστούν καλύτερα στις συνθήκες της οικονομίας της αγοράς, ενώ θα βελτιωθεί επίσης το επιχειρησιακό περιβάλλον ενισχύοντας τους φορείς εκείνους και τους δημόσιους οργανισμούς που συμμετέχουν στην ανάπτυξη του τομέα των ΜΜΕ,

- σχέδιο 20 εκατ. ευρώ για την εξασφάλιση καλύτερης οικονομικής διαχείρισης, για παράδειγμα βοηθώντας την κυβέρνηση να βελτιώσει την ποιότητα της συλλογής και επεξεργασίας των εθνικών στατιστικών στοιχείων ούτως ώστε να βελτιωθεί η ικανότητα εθνικών προβλέψεων,

- πρόγραμμα 10 εκατ. ευρώ για τη στήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων στις δημόσιες υπηρεσίες της Αλγερίας και τα λοιπά όργανα, μέσω της παροχής τεχνικών συμβουλών, της κατάρτισης, καθώς και με ρυθμίσεις για αδελφοποίησης με εθνικές διοικητικές αρχές της ΕΕ,

- πρόγραμμα 10 εκατ. ευρώ για τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών, με την παροχή βοήθειας σε ΜΚΟ στον τομέα της ανάπτυξης με στόχο την εκτέλεση σχεδίων και τη δημιουργία δικτύων, περιλαμβανομένων των συναντήσεων με ευρωπαϊκές ΜΚΟ.

Η πρώτη σύνοδος του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Αιγύπτου έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2004. Η Συμφωνία Σύνδεσης προβλέπει ένα συνολικό πλαίσιο για την οικονομική, πολιτική και κοινωνική διάσταση της εταιρικής σχέσης ΕΕ-Αιγύπτου. Κύριος στόχος της συμφωνίας σύνδεσης είναι η δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ ΕΕ και Αιγύπτου για

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή.,(2007), Συνεργασία Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, Ανάκτηση στις 20-5-08 από <http://ec.europa.eu/world>

περίοδο 12 ετών και η παροχή βοήθειας για τη βελτίωση της οικονομικής ανάπτυξης¹⁵. Τον Μάρτιο του 2005, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έκθεση ΕΠΓ για την Αίγυπτο στην οποία αναφέρεται στην πολιτική και οικονομική κατάσταση της χώρας, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2005 ξεκίνησαν συζητήσεις για σχέδια δράσης ΕΠΓ οι οποίες ολοκληρώθηκαν στα μέσα του 2006.

Η ΕΠΓ αποτελεί το κατάλληλο μέσο για τη στήριξη του προγράμματος της Αιγύπτου για δημοκρατικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Παραδείγματα για τους τρόπους με τους οποίους η ΕΕ στηρίζει τις μεταρρυθμιστικές διαδικασίες στην Αίγυπτο: συνεργασία και οικοδόμηση δυνατοτήτων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, της διακυβέρνησης, της ενίσχυσης εθνικών προγραμμάτων, π.χ. του Διαμεσολαβητή, του Εθνικού Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Εθνικού Συμβουλίου Γυναικών, στήριξη της αύξησης των αιγυπτιακών εξαγωγών, που αποτελεί την κύρια οικονομική και μεταρρυθμιστική προτεραιότητα στην Αίγυπτο, ώστε να υπάρξουν οφέλη για την απασχόληση και την ανάπτυξη. Από την έναρξη ισχύος της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Αιγύπτου, το 2004, οι διμερείς εμπορικές συναλλαγές ΕΕ-Αιγύπτου παρουσιάζουν σταθερή αύξηση τόσο όσον αφορά τις αιγυπτιακές εξαγωγές προς την ΕΕ (20,7% αύξηση το 2005) όσο και τις εξαγωγές της ΕΕ στην Αίγυπτο (12,3% αύξηση το 2005). Η διευρυμένη ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Αιγύπτου και αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 40% του συνολικού εμπορίου της Αιγύπτου με τον κόσμο, στήριξη των ουσιαστικών τελωνειακών μεταρρυθμίσεων τις οποίες έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει η Αίγυπτος ούτως ώστε να διευκολυνθούν οι εμπορικές συναλλαγές μέσω της απλούστευσης και του εκσυγχρονισμού των διαδικασιών εκτελωνισμού. Τα προγράμματα της Επιτροπής για την ενίσχυση του εμπορίου συνέβαλαν στην επίτευξη του στόχου αυτού παρέχοντας ορθά εστιασμένη πολιτική στήριξη από την ΕΕ καθώς και τεχνική βοήθεια με στόχο την απλούστευση και τον εξορθολογισμό των τελωνειακών διαδικασιών, 100 εκατ. ευρώ από την ΕΚ για τη στήριξη του κυβερνητικού προγράμματος ενίσχυσης της εκπαίδευσης, σε συνεργασία και με την Παγκόσμια Τράπεζα. Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί στη βελτίωση του συστήματος βασικής εκπαίδευσης στην Αίγυπτο, με ιδιαίτερη έμφαση στις μειονεκτικές από εκπαιδευτικής απόψεως γεωγραφικές περιοχές. Εφαρμοζόμενο στα 15 εκ των 27 διοικητικών διαμερισμάτων, το πρόγραμμα αυτό βοήθησε στη

¹⁵ Johnson G.,(2007), European Cooperation with Countries of Mediterranean, Harvard Business Review,pp.24-28

βελτίωση της πρόσβασης και της ισότητας, ιδίως για τα κορίτσια, με την ανέγερση σχεδόν 400 σχολείων, τη χορήγηση εξοπλισμού και ουσιαστικής βοήθειας στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες. Έχει εξάλλου βελτιωθεί η ποιότητα, τόσο όσον αφορά τη διδασκαλία όσο και τη μάθηση, μέσω της κατάρτισης 1500 διδασκόντων στις σύγχρονες μεθόδους, της χορήγησης υπολογιστών με παροχή σχετικής κατάρτισης σε 1000 σχολεία και της επακόλουθης μείωσης των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο στις περιοχές αυτές από 6,7% σε 3,4%. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος έχει βελτιωθεί με την υποδειγματική στροφή που έχει σημειωθεί από το 2004, με συνέπεια την εστίαση στην ποιότητα και στην παραγωγή αντί για την ποσότητα και την εισροή, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας μέσω της αποκέντρωσης και της κοινοτικής συμμετοχής, τέλος, μέσω του Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων για τον τομέα της υγείας, η ΕΕ επιτυχημένα έχει εφαρμόσει ένα νέο μοντέλο πρωτοβάθμιας περίθαλψης, προσανατολισμένο στις ανάγκες της οικογένειας. Η ΕΕ έχει δεσμεύσει €198 εκατ. για την χρηματοδότηση κλινικών και την αναβάθμιση ενός μεγάλου αριθμού υγειονομικών παροχών καθώς επίσης και των απαραίτητων συμβάσεων υγειονομικής εκπαίδευσης και υγειονομικού εξοπλισμού.

Η σχέση με το Ισραήλ, το οποίο εγκαθιδρύθηκε με συμφωνία του 1975, λειτούργησε αρκετά ικανοποιητικά και οδήγησε σε κανονική αύξηση των εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ της Κοινότητας και αυτής της χώρας. Στα πλαίσια της κοινής εξωτερικής πολιτικής, η ΕΕ υπεστήριξε την ειρηνευτική διαδικασία μεταξύ του Ισραήλ και των Παλαιστινιακών Εδαφών¹⁶.

3.4 Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΙΑΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Η στρατηγική για την Ασία της Κοινότητας είναι θεμελιωμένη πάνω στη συνεργασία για την ανάπτυξη και στον πολιτικό διάλογο. Η κοινοτική στρατηγική για την Ασία αφορά το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Μπουτάν, την Καμπότζη, την Κίνα, τη Βόρεια Κορέα, την Ινδία, την Ινδονησία, το Λάος, τη Μαλαισία, τις Μαλδίβες, τη Μογγολία, το Μιανμάρ, το Νεπάλ, το Πακιστάν, τις Φιλιππίνες, τη Σρι Λάνκα, την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ.

¹⁶ Meunier S and Nicolaidis K.,(2005), The European Union as a Trade Power, σε Christopher Hill and Michael Smith, International Relations and the European Union, Oxford University Press, Oxford and New York, σελ. 247-269

Η προτεραιότητα της ασιατικής στρατηγικής της ΕΕ είναι η ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας και ολοκλήρωσης. Προς τον σκοπό αυτόν, η ΕΕ υποστηρίζει τη συνεργασία και τον διάλογο με τη Συνάντηση Ασίας-Ευρώπης (ASEM), το Ίδρυμα Ασίας-Ευρώπης (ASEF), το Διευρασιατικό Δίκτυο Πληροφόρησης (TEIN)], την Ένωση Περιφερειακής Συνεργασίας Νότιας Ασίας (SAARC), τη Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών της Νοτιοανατολικής Ασίας (SAFTA) και τον Σύνδεσμο των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN).

Στο πλαίσιο της δεύτερης προτεραιότητας ενθαρρύνεται η συνεργασία με βάση την πολιτική και την τεχνολογία τους τομείς του περιβάλλοντος, της εκπαίδευσης και της υγείας. Η τρίτη προτεραιότητα είναι η υποστήριξη των ξεριζωμένων ασιατικών πληθυσμών.

Η κοινοτική ενίσχυση είχε θετικά αποτελέσματα στις χώρες του Συνδέσμου των Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας, ο οποίος περιλαμβάνει την Ινδονησία, τη Μαλαισία, τις Φιλιππίνες, το Μπρουνέϊ, τη Σιγκαπούρη, την Ταϊλάνδη και το Βιετνάμ.

Η συμφωνία με την Ινδία είναι μια προωθημένη συμφωνία-πλαίσιο συνεργασίας, η οποία βασίζεται στην οικονομική συνεργασία και τις επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα, τις μεταβιβάσεις τεχνολογίας, την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και τη διαφοροποίηση των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο μερών¹⁷.

Παρόμοιες συμφωνίες, υπογράφηκαν με τη Μογγολία¹⁸, τη Σρι Λάνκα¹⁹, το Βιετνάμ και το Νεπάλ. Βασίζονται στο σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και περιλαμβάνουν τρία μέρη: την εμπορική συνεργασία, την οικονομική συνεργασία και τη συνεργασία για την ανάπτυξη.

Οι σχέσεις της ΕΕ με την Κίνα καθιερώθηκαν το 1975 και διέπονται τώρα από μια συμφωνία εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας, που καλύπτει τον βιομηχανικό και τεχνικό τομέα, καθώς και το εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Το 2007, για να συμβαδίσει με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την Ασία, διαπραγματεύσεις άρχισαν για αναβάθμιση των σχέσεων σε συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας. Ήδη, η ΕΕ είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος

¹⁷ [Συμφωνία](#) και απόφαση 94/578

¹⁸ Συμφωνία και απόφαση 92/101

¹⁹ Συμφωνία και απόφαση 95/129

εμπορικός εταίρος της Κίνας, ενώ η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εταίρος της ΕΕ²⁰.

Η Ιαπωνία έχει ένα τεράστιο εμπορικό πλεόνασμα έναντι της ΕΕ, καθώς οι εξαγωγές της προς τις 27 χώρες είναι σχεδόν διπλάσιες από τις εισαγωγές τους από αυτές. Πάντως, η ΕΕ γίνεται ένας όλο και σημαντικότερος εταίρος για την Ιαπωνία λόγω του μεγέθους της ενιαίας αγοράς και των προσπαθειών που γίνονται για ανάπτυξη του εμπορίου και της συνεργασίας. Οι διμερείς σχέσεις ΕΕ-Ιαπωνίας βασίζονται σε δύο σημαντικά έγγραφα: την κοινή δήλωση του 1991 και το σχέδιο δράσης για τη συνεργασία ΕΕ-Ιαπωνίας του 2001²¹.

Το Κέντρο βιομηχανικής συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας είναι μια κοινή δραστηριότητα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ιαπωνικής κυβέρνησης που στοχεύει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων της ΕΕ και της Ιαπωνίας με τη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών και τεχνογνωσίας μεταξύ τους.

Η ταχεία ανάπτυξη της Δημοκρατίας της Κορέας, το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '80, προκάλεσε διάφορες ενοχλήσεις στην Κοινότητα: το μη άνοιγμα της κορεατικής αγοράς· τη μη κατάργηση των περιορισμών των ξένων επενδύσεων· τη διάφορη μεταχείριση των ξένων επενδυτών σχετικά με τους Κορεάτες· τη μη προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (προβλήματα παραποιήσεων)· τη μη διαφοροποίηση του εξωτερικού εμπορίου· και τα προβλήματα ανταγωνισμού στον τομέα της ναυπηγικής. Αυτά τα προβλήματα επιλύθηκαν ευκολότερα στο πλαίσιο συμφωνίας για το εμπόριο και τη συνεργασία, την οποία σύναψε η ΕΕ πρόσφατα με την Κορέα.

Σε οικονομικό πεδίο, με την Αυστραλία υπάρχουν ικανοποιητικές σχέσεις τους από τη συμφωνία του 1982 σχετικά με τις εξαγωγές πυρηνικών υλικών της Αυστραλίας προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενεργείας καθώς και από τη συνεργασία τους, από το 1986, στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης. Στον εμπορικό τομέα τα δύο μέρη έχουν υπογράψει συμφωνία για το εμπόριο οίνων. Το πλαίσιο εταιρικής σχέσης ΕΕ-Αυστραλίας, που υιοθετήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 2008, είναι ένα έγγραφο προσανατολισμένο στη δράση που υπογραμμίζει

²⁰ Woolcock S.,(2000), European Trade Policy: Global Pressure and Domestic Constraints, University Press, Oxford, New York, pp.373-399

²¹ Μουτσάτος Δ.,(2007), Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ναπολέον Μαραβέγια- Μιχάλη Τσινισίζέλης (επιμ.), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα: 2007, σελ. 483-539.

την πρακτική συνεργασία²².

Μια συμφωνία μεταξύ της ΕΚ και της Νέας Ζηλανδίας επιδιώκει να διευκολύνει το εμπόριο ζώντων ζώων και ζωικών προϊόντων μεταξύ των δύο μερών με τη δημιουργία μηχανισμού αναγνώρισης της ισοδυναμίας των υγειονομικών μέτρων που εφαρμόζουν τα δύο μέρη και τα οποία είναι σύμφωνα με την προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων²³.

3.5 Η Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο πρώτος εμπορικός εταίρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και συνδέεται με αυτή τη χώρα με παραδοσιακούς πολιτιστικούς και συναισθηματικούς δεσμούς καθώς και με κοινά οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, τα οποία συγκεκριμενοποιούνται μέσα σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και ο Οργανισμός του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν το 2000 βασικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού σχεδόν οι μισές επενδύσεις των κρατών μελών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποιήθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες (147 από τα 304 δισ. ευρώ) και σχεδόν το 80% των επενδύσεων από τρίτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση πραγματοποιήθηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες (98 από τα 125 δισ. ευρώ). Από πολιτική άποψη, οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστήριζαν πάντοτε την [ευρωπαϊκή ολοκλήρωση](#). Αυτό δεν εμπόδισε όμως την ύπαρξη ενός έντονου οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των δύο πλουσιότερων περιοχών του πλανήτη²⁴.

Οι σχέσεις της Κοινότητας με τον Καναδά βασίζονται σε συμφωνία συνεργασίας του 1959

²² Μουτσάτος Δ.,(2007), Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ναπολέων Μαραβέγια- Μιχάλη Τσινισιζέλης (επιμ.), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα: 2007, σελ. 483-539.

²³ Μουτσάτος Δ.,(2007), Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ναπολέων Μαραβέγια- Μιχάλη Τσινισιζέλης (επιμ.), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα: 2007, σελ. 483-539.

²⁴ Μουτσάτος Δ.,(2007), Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ναπολέων Μαραβέγια- Μιχάλη Τσινισιζέλης (επιμ.), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα: 2007, σελ. 483-539.

μεταξύ της Ευρατόμ και του Καναδά σχετικά με την ειρηνική χρησιμοποίηση της ατομικής ενέργειας, τη συμφωνία του 1976 μεταξύ της ΕΟΚ και του Καναδά σχετικά με τις εμπορικές συναλλαγές, τη βιομηχανία και την επιστήμη και μια συμφωνία για την αλιεία. Τα δύο μέρη υπέγραψαν στις 22 Νοεμβρίου 1990 μια κοινή διακήρυξη, η οποία, βασιζόμενη στις καλές σχέσεις που έχουν καθιερωθεί από τη συμφωνία-πλαίσιο του 1976, ενισχύει το επίσημο πλαίσιο διαβουλεύσεων για να δοθεί μακρόπνοη προοπτική στη συνεργασία αυτή. Το [πρόγραμμα εταιρικής σχέσης ΕΕ-Καναδά](#), που υιοθετήθηκε στις 18 Μαρτίου 2004, προσδιορίζει τρόπους συνεργασίας για την αντιμετώπιση παγκόσμιων προκλήσεων, όπως το περιβάλλον, η κλιματική αλλαγή, η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και η περιφερειακή σταθερότητα.

3.6 Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η Κοινότητα παρέχει ενίσχυση από καιρό στις χώρες της Λατινικής Αμερικής ως μη συνδεδεμένες χώρες. Η Κοινότητα γνωρίζει τις υποχρεώσεις της για την ανάπτυξη αυτών των χωρών, στις οποίες ζουν πληθυσμοί από τους πιο φτωχούς του πλανήτη. Αυτή η υποχρέωση της Κοινότητας έγινε ακόμη πιο αισθητή μετά την ένταξη σε αυτήν της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, χωρών που έχουν σημαντικούς πολιτιστικούς δεσμούς με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Οι νέες προοπτικές που προσφέρουν οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης, καθώς και η εξέλιξη των διαφόρων διαδικασιών ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική αποτελούν δύο σημαντικούς άξονες για μια «ενισχυμένη εταιρική σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Λατινικής Αμερικής»²⁵.

Η Κοινότητα σύναψε, το 1986, μια συμφωνία-πλαίσιο εμπορικής, οικονομικής και αναπτυξιακής συνεργασίας με τις χώρες της Οικονομικής ολοκλήρωσης της Κεντρικής Αμερικής ή ομάδας του Σαν Χοσέ (Κόστα Ρίκα, Ελ Σαλβαντόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα και Παναμάς). Στις 15 Δεκεμβρίου 2003, η ΕΕ και αυτές οι χώρες υπέγραψαν μια Συμφωνία πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία τους στο εμπόριο, στις επενδύσεις, και στις οικονομικές σχέσεις.

²⁵ Μουτσάτος Δ., (2007), Οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ναπολέον Μαραβέγια- Μιχάλη Τσινισίτζελης (επιμ.), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα: 2007, σελ. 483-539.

Σε διμερές επίπεδο, νέες συμφωνίες συνεργασίας οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα, οι οποίες ανοίγουν τον δρόμο για οικονομική και πολιτική σύνδεση, συνάφθηκαν κατά τη δεκαετία του '90 μεταξύ της Κοινότητας και της Αργεντινής, της Παραγουάης, της Ουρουγουάης της Βραζιλίας, της Χιλής και του Μεξικού. Οι συμφωνίες περιέχουν πολλά καινοτόμα στοιχεία και ιδίως μια ρήτρα που αναφέρεται στην τήρηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σαν θεμέλιο της συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών. Οι προσπάθειες επιτάθηκαν ιδίως στο πεδίο της βιομηχανικής συνεργασίας και μια συστηματική στρατηγική τέθηκε σε λειτουργία για την προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών και των ευρωπαϊκών επενδύσεων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

4 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Βασική μορφή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής που ορίζεται στο άρθρο 195 της Συνθήκης.

Επιπλέον είναι απαραίτητο να αναφερθεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ένας τριμερής οργανισμός στον οποίο συμμετέχει η Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα Επενδύσεων και άλλοι οικονομικοί φορείς, των οποίων στόχος είναι να συνεισφέρουν στην εδραίωση της εσωτερικής αγοράς, την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής παρεμβαίνοντας σε μεγάλα προγράμματα υποδομής, όπως πρωτοβουλίες σχετικές με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και σε άλλους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, κέντρα παρακολούθησης και Ευρωπαϊκά γραφεία που καλύπτουν πολλούς τομείς δραστηριοτήτων²⁶:

1. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Αξιολόγησης Φαρμάκων
2. Ευρωπαϊός Οργανισμός Περιβάλλοντος
3. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
4. Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης
5. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Εκπαίδευση
6. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
7. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στη Εργασία
8. Γραφείο Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς
9. Κέντρο Ερευνών
10. Κέντρο Παρακολούθησης Αγροτικής Ανάπτυξης
11. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Οπτικοακουστικού Τομέα
12. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Πολιτικής Οικογένειας
13. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Απασχόλησης
14. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας
15. Ευρωπαϊκό Κέντρο των Γλωσσών των Μειονοτήτων

²⁶ www.europa.eu.int

16. Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών
17. Europol Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία
18. Ευρωπαϊκό Κέντρο Μεταφράσεων των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
19. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Αναδόμησης

4.1 ΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Η πραγματοποίηση των στόχων της ενοποίησης προϋποθέτει την ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών υπηρεσιών και κεφαλαίων, και για τον σκοπό αυτό τα κράτη μέλη συνεργάζονται με βάση αμοιβαίως δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ αυτών και των οργάνων της Ένωσης, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

1. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή
4. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Αυτοί είναι τα κύρια όργανα που μνημονεύονται στο άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κατόπιν των τροποποιήσεων που έγιναν στην Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997. Επιπλέον, στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή βοηθούνται από μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες θα είχαν συμβουλευτικές λειτουργίες.

Επιπλέον, σύμφωνα με προβλεπόμενες διαδικασίες η προαναφερθείσα Συνθήκη, δημιούργησε τους παρακάτω θεσμούς:

1. Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)
2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
3. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

4.1.1 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) εκλέγεται από τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να εκπροσωπήσει τα συμφέροντά τους. Το Κοινοβούλιο δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1950 με τις ιδρυτικές συνθήκες, και από το 1979 τα μέλη του εκλέγονται άμεσα από τους πολίτες που εκπροσωπούν.

Οι εκλογές διεξάγονται ανά πενταετία. Δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι έχει κάθε Ευρωπαίος πολίτης, σε οποιοδήποτε μέρος της ΕΕ και αν κατοικεί. Έτσι, το Κοινοβούλιο εκφράζει τη δημοκρατική βούληση των 500 εκατομμυρίων περίπου πολιτών της Ένωσης και εκπροσωπεί τα συμφέροντά τους στις συζητήσεις με τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Οι πιο πρόσφατες εκλογές πραγματοποιήθηκαν τον Ιούνιο 2009. Το σημερινό Κοινοβούλιο αριθμεί 736 μέλη από όλες τις 27 χώρες της ΕΕ.

Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ευρωβουλευτές) δεν χωρίζονται σε εθνικές ενότητες, αλλά σε πέντε ευρωπαϊκές πολιτικές ομάδες. Οι ομάδες αυτές εκπροσωπούν όλες τις απόψεις για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, από αυτές των θερμών φεντεραλιστών μέχρι των απροκάλυπτα ευρωσκεπτικιστών.

Ο κ. Jerzy Buzek εκλέχθηκε Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 14 Ιουλίου 2009 και θα κατέχει το αξίωμα αυτό για δύομισι έτη (έως τον Ιανουάριο του 2012). (Euroopa, 2011b)

ριθμός εδρών κάθε πολιτικής ομάδας στις 14.07.2009

Πολιτική ομάδα	Σύντμηση	Αριθ. εδρών
----------------	----------	-------------

Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (Χριστιανοδημοκράτες)	EPP	265
Η Ομάδα της Προοδευτικής Συμμαχίας των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	S&D	184
Ομάδα της Συμμαχίας Φιλελευθέρων και Δημοκρατών για την Ευρώπη	ALDE	84
Ομάδα των Πρασίνων / Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία	Greens/EFA	55
Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές	ECR	55
Συνομοσπονδιακή Ομάδα της Ευρωπαϊκής Ενωτικής Αριστεράς/Αριστερά των Πρασίνων των Βορείων Χωρών	GUE/ NGL	35
Ευρώπη ελευθερίας και δημοκρατίας	EFD	32
Μη Εγγεγραμμένοι	NA	26
Σύνολο		736

Αριθμός εδρών ανά χώρα (κοινοβουλευτική περίοδος 2009 – 2014)

Αυστρία	17	Λετονία	8
Βέλγιο	22	Λιθουανία	12
Βουλγαρία	17	Λουξεμβούργο	6
Κύπρος	6	Μάλτα	5
Τσεχική Δημοκρατία	22	Κάτω Χώρες	25
Δανία	13	Πολωνία	50
Εσθονία	6	Πορτογαλία	22
Φινλανδία	13	Ρουμανία	33
Γαλλία	72	Σλοβακία	13
Γερμανία	99	Σλοβενία	7
Ελλάδα	22	Ισπανία	50

Ουγγαρία	22	Σουηδία	18
Ιρλανδία	12	Ηνωμένο Βασίλειο	72
Ιταλία	72	ΣΥΝΟΛΟ	736

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τρεις τόπους εργασίας: Βρυξέλλες (Βέλγιο), Λουξεμβούργο και Στρασβούργο (Γαλλία).

Στο Λουξεμβούργο είναι εγκατεστημένες οι διοικητικές υπηρεσίες (η «Γενική Γραμματεία»). Οι συνεδριάσεις όλου του Κοινοβουλίου, γνωστές ως «σύνοδοι ολομέλειας», πραγματοποιούνται στο Στρασβούργο και ενίοτε στις Βρυξέλλες. Συνεδριάσεις των επιτροπών του Κοινοβουλίου πραγματοποιούνται επίσης στις Βρυξέλλες.

Οι κύριες αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου είναι τρεις:

1. **Θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων**, από κοινού με το Συμβούλιο σε πολλούς τομείς πολιτικής. Το γεγονός ότι το ΕΚ εκλέγεται άμεσα από τους πολίτες αποτελεί ένα από τα στοιχεία που εγγυώνται τη δημοκρατική νομιμότητα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.
2. Ασκεί **δημοκρατικό έλεγχο** επί όλων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, και ιδίως επί της Επιτροπής. Έχει την εξουσία να εγκρίνει ή να απορρίπτει το διορισμό των Επιτρόπων, καθώς και να κάνει δεκτή πρόταση μομφής κατά της Επιτροπής συλλογικά.
3. **Η δύναμη του χρήματος**. Το Κοινοβούλιο μοιράζεται με το Συμβούλιο την εξουσία σχετικά με τον προϋπολογισμό της Ένωσης και συνεπώς μπορεί να επηρεάζει τις δαπάνες της. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, εγκρίνει ή απορρίπτει τον προϋπολογισμό στο σύνολό του.

Οι τρεις αυτοί ρόλοι περιγράφονται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

1. Θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων

Η συνηθέστερη διαδικασία για την έγκριση (δηλ. τη θέσπιση) ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι η «συναπόφαση». Η εν λόγω διαδικασία τοποθετεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σε ισότιμη βάση και εφαρμόζεται για τη θέσπιση νομοθεσίας σε ένα ευρύ φάσμα τομέων.

Σε ορισμένους τομείς (για παράδειγμα γεωργία, οικονομική πολιτική, θεωρήσεις και μετανάστευση) μόνο το Συμβούλιο νομοθετεί, αλλά πρέπει να ζητήσει τη γνώμη του Κοινοβουλίου. Επιπλέον, η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου απαιτείται για ορισμένες σημαντικές αποφάσεις, όπως για παράδειγμα την προσχώρηση νέων χωρών στην Ένωση.

Το Κοινοβούλιο κινεί επίσης τη διαδικασία θέσπισης νέας νομοθεσίας εξετάζοντας το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής, μελετώντας ποιοι νέοι νόμοι θα ήταν σκόπιμο να θεσπιστούν και ζητώντας από την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις.

Οι σύνοδοι της ολομέλειας, στις οποίες παρευρίσκονται όλοι οι βουλευτές, πραγματοποιούνται συνήθως στο Στρασβούργο (μια εβδομάδα το μήνα) και καμία φορά στις Βρυξέλλες (δύο ημέρες).

2. Δημοκρατικός έλεγχος

Το Κοινοβούλιο ασκεί δημοκρατικό έλεγχο επί των υπολοίπων ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων με διάφορους τρόπους.

Όταν μια νέα Επιτροπή αναλαμβάνει καθήκοντα, τα μέλη της ορίζονται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ένωσης αλλά δεν μπορούν να διοριστούν χωρίς την έγκριση του Κοινοβουλίου. Το Κοινοβούλιο καλεί σε ακρόαση κάθε μέλος της Επιτροπής χωριστά, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού Προέδρου της Επιτροπής, και στη συνέχεια αποφασίζει με ψηφοφορία εάν θα εγκρίνει την Επιτροπή ως σύνολο.

Καθόλη τη διάρκεια της θητείας της, η Επιτροπή παραμένει πολιτικά υπόλογη στο Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να εγκρίνει «πρόταση μομφής» ζητώντας τη συλλογική παραίτηση της Επιτροπής.

Γενικότερα, το Κοινοβούλιο ασκεί έλεγχο εξετάζοντας τακτικά εκθέσεις που υποβάλλει η Επιτροπή (την ετήσια γενική έκθεση, εκθέσεις για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. κλπ). Επιπλέον, οι ευρωβουλευτές υποβάλλουν τακτικά ερωτήσεις προς την Επιτροπή, τις οποίες οι Επίτροποι υποχρεούνται νομικά να απαντήσουν.

Το Κοινοβούλιο παρακολουθεί επίσης το έργο του Συμβουλίου: οι βουλευτές του υποβάλλουν τακτικά γραπτές και προφορικές ερωτήσεις προς το Συμβούλιο, ενώ ο Πρόεδρος του Συμβουλίου παρευρίσκεται στις συνόδους της ολομέλειας και συμμετέχει σε σημαντικές συζητήσεις.

Το Κοινοβούλιο μπορεί επίσης να ασκεί δημοκρατικό έλεγχο μέσω της εξέτασης αναφορών που του υποβάλλουν πολίτες και της σύστασης προσωρινών εξεταστικών επιτροπών.

Τέλος, το Κοινοβούλιο συμμετέχει σε όλες τις συνόδους κορυφής της Ένωσης (τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου). Κατά την έναρξη κάθε συνόδου κορυφής, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου καλείται να διατυπώσει τις απόψεις και τις ανησυχίες του Κοινοβουλίου για επίκαιρα ζητήματα και για θέματα της ημερήσιας διάταξης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

3. Η δύναμη του χρήματος

Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης αποφασίζεται από κοινού από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Το Κοινοβούλιο, σε δύο διαδοχικές αναγνώσεις, συζητά τον προϋπολογισμό ο οποίος δεν θεωρείται οριστικώς εγκριθείς πριν υπογραφεί από τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου.

Η επιτροπή ελέγχου του προϋπολογισμού του Κοινοβουλίου παρακολουθεί την εκτέλεση του προϋπολογισμού και, κάθε χρόνο, το Κοινοβούλιο αποφασίζει αν θα εγκρίνει την εκτέλεση του προϋπολογισμού του προηγούμενου οικονομικού έτους από την Επιτροπή. Αυτή η διαδικασία έγκρισης είναι γνωστή με τον όρο «απαλλαγή».(Europa, 2011b)

4.1.2 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Συμβούλιο είναι το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο συστήθηκε από τις ιδρυτικές συνθήκες τη δεκαετία του 1950. Εκπροσωπεί τα κράτη μέλη και στις συνεδριάσεις του παρευρίσκεται ένας υπουργός από κάθε κυβέρνηση κράτους μέλους της Ένωσης.

Το ποιος υπουργός παρευρίσκεται σε κάθε συνεδρίαση εξαρτάται από τα υπό συζήτηση θέματα. Αν, για παράδειγμα, το Συμβούλιο πρόκειται να συζητήσει περιβαλλοντικά ζητήματα, στη συνεδρίαση θα παρευρίσκεται ο Υπουργός Περιβάλλοντος κάθε χώρας της Ένωσης και το Συμβούλιο θα χαρακτηρίζεται «Συμβούλιο Περιβάλλοντος».

Οι σχέσεις της Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο συζητούνται στο «Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων». Αλλά το Συμβούλιο στη συγκεκριμένη σύνθεσή του έχει και την ευρύτερη ευθύνη για γενικά θέματα πολιτικής, συνεπώς στις συνεδριάσεις του παρευρίσκεται οποιοσδήποτε υπουργός ή υφυπουργός επιλέξει κάθε κυβέρνηση.

Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων

Συνολικά, το Συμβούλιο συνεδριάζει υπό εννέα διαφορετικές συνθέσεις:

- Γενικές Υποθέσεις και Εξωτερικές Σχέσεις
- Οικονομικές και Δημοσιονομικές Υποθέσεις («ECOFIN»)
- Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις (ΔΕΥ)
- Απασχόληση, κοινωνική πολιτική, υγεία και καταναλωτές.
- Ανταγωνιστικότητα
- Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια.
- Γεωργία και αλιεία
- Περιβάλλον
- Παιδεία, Νεολαία και Πολιτισμός

Κάθε υπουργός που συμμετέχει στο Συμβούλιο είναι εξουσιοδοτημένος να αναλαμβάνει δεσμεύσεις εξ ονόματος της κυβέρνησής του. Με άλλα λόγια, η υπογραφή του υπουργού

ισοδυναμεί με υπογραφή ολόκληρης της κυβέρνησης. Επιπλέον, κάθε υπουργός που συμμετέχει στο Συμβούλιο είναι υπεύθυνος ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου του και των πολιτών τους οποίους αντιπροσωπεύει το κοινοβούλιο, πράγμα που εξασφαλίζει τη δημοκρατική νομιμότητα των αποφάσεων του Συμβουλίου.

Το ανώτερο τέσσερις φορές κάθε χρόνο οι πρόεδροι και/ή οι πρωθυπουργοί των κρατών μελών, μαζί με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνεδριάζουν ως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στις εν λόγω συνεδριάσεις «κορυφής» καθορίζεται η γενική πολιτική της Ένωσης και ρυθμίζονται θέματα που δεν ήταν δυνατό να διευθετηθούν σε χαμηλότερο επίπεδο (δηλαδή από τους υπουργούς στις κανονικές συνεδριάσεις του Συμβουλίου). Δεδομένης της σημασίας τους, οι συζητήσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συνεχίζονται συχνά μέχρι αργά τη νύχτα και προσελκύουν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον των ΜΜΕ.

Οι κύριες αρμοδιότητες του Συμβουλίου είναι οι εξής:

1. Θεσπίζει ευρωπαϊκούς νόμους, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε πολλούς τομείς πολιτικής.
2. Συντονίζει τη γενική οικονομική πολιτική των κρατών μελών.
3. Συνομολογεί διεθνείς συμφωνίες μεταξύ της Ένωσης και ενός ή περισσότερων κρατών ή διεθνών οργανισμών.
4. Εγκρίνει τον προϋπολογισμό της Ένωσης από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
5. Αναπτύσσει την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ: για περισσότερες λεπτομέρειες, βάσει γενικών προσανατολισμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
6. Συντονίζει τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών δικαστικών και αστυνομικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις

Οι περισσότερες από τις αρμοδιότητες αυτές αφορούν τον «κοινοτικό» τομέα - δηλ. τομείς δραστηριότητας όπου τα κράτη μέλη έχουν αποφασίσει να εκχωρήσουν την κυριαρχία τους και να αναθέσουν εξουσίες λήψης αποφάσεων στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Ο τομέας αυτός αποτελεί τον «πρώτο πυλώνα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εντούτοις, οι τελευταίες δύο

αρμοδιότητες αφορούν κατά μέγα μέρος τομείς στους οποίους τα κράτη μέλη δεν έχουν εκχωρήσει τις εξουσίες τους, αλλά απλώς συνεργάζονται Αυτό αποκαλείται «διακυβερνητική συνεργασία» και καλύπτει τον δεύτερο και τον τρίτο «πυλώνα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Europa, 2011c)

Το έργο του Συμβουλίου περιγράφεται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

1. Νομοθεσία

Μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας εκδίδεται από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο από κοινού

Κατά κανόνα, το Συμβούλιο ενεργεί μόνον κατόπιν πρότασης της Επιτροπής, ενώ η Επιτροπή φυσιολογικά είναι υπεύθυνη να εξασφαλίζει ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία, αφής στιγμής εκδοθεί, εφαρμόζεται σωστά.

2. Συντονισμός της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών

Οι χώρες της Ένωσης έχουν αποφασίσει ότι επιθυμούν μια γενική οικονομική πολιτική που να βασίζεται σε στενό συντονισμό μεταξύ των εθνικών οικονομικών πολιτικών τους. Ο συντονισμός αυτός εξασφαλίζεται από τους υπουργούς οικονομίας και οικονομικών που αποτελούν συλλογικά το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων («ECOFIN»).

Οι χώρες της Ένωσης επιθυμούν επίσης να δημιουργήσουν περισσότερες θέσεις απασχόλησης και να βελτιώσουν τα εκπαιδευτικά τους συστήματα καθώς και τα συστήματα υγείας και κοινωνικής προστασίας. Μολονότι κάθε χώρα της Ένωσης είναι υπεύθυνη για την πολιτική της στους τομείς αυτούς, οι χώρες της Ένωσης μπορούν να καθορίσουν κοινούς στόχους και να διδαχθούν η μία από την εμπειρία της άλλης για να επιτύχουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Η εν λόγω διαδικασία αποκαλείται «ανοικτή μέθοδος συντονισμού», και λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο του Συμβουλίου.

3. Σύναψη διεθνών συμφωνιών

Κάθε χρόνο, το Συμβούλιο «συνομολογεί» (δηλ. υπογράφει επισήμως) διάφορες συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών, ή διεθνών οργανισμών. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να καλύπτουν ευρείς τομείς, όπως το εμπόριο, η συνεργασία και η ανάπτυξη ή να αφορούν ειδικά θέματα όπως η κλωστοϋφαντουργία, η αλιεία, οι επιστήμες και η τεχνολογία, οι μεταφορές κλπ.

Επιπλέον, το Συμβούλιο συνομολογεί συμβάσεις μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης σε τομείς όπως η φορολογία, το εταιρικό δίκαιο ή η προξενική προστασία. Οι συμβάσεις μπορούν να αφορούν επίσης τη συνεργασία για θέματα ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

4. Έγκριση του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης εγκρίνεται από κοινού από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

5. Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

Τα κράτη μέλη συνεργάζονται για την ανάπτυξη μιας Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Αλλά η εξωτερική πολιτική, η ασφάλεια και η άμυνα είναι ζητήματα τα οποία παραμένουν υπό τον ανεξάρτητο έλεγχο των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη δεν έχουν εκχωρήσει την εθνική κυριαρχία τους στους τομείς αυτούς, πράγμα που σημαίνει ότι ο ρόλος του Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι περιορισμένος. Εντούτοις, οι χώρες της Ένωσης μπορούν να κερδίσουν πολλά αν συνεργαστούν στους τομείς αυτούς, ενώ το κύριο βήμα γι' αυτή τη «διακυβερνητική συνεργασία» είναι το Συμβούλιο.

Για να είναι σε θέση να αντιδρά αποτελεσματικότερα στις διεθνείς κρίσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε μια «Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης». Δεν πρόκειται για έναν ευρωπαϊκό στρατό: το προσωπικό της συνεχίζει να ανήκει στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις και να τελεί υπό εθνική διοίκηση, ενώ ο ρόλος της περιορίζεται στην εκπλήρωση ανθρωπιστικών ή ειρηνευτικών καθηκόντων και άλλων επιχειρήσεων διάσωσης και αντιμετώπισης κρίσεων. Το 2003, για παράδειγμα, η Ένωση διεξήγαγε στρατιωτική επιχείρηση (με κωδικό όνομα Άρτεμις) στη Λαϊκή

Δημοκρατία του Κογκό, και το 2004 άρχισε ειρηνευτική επιχείρηση (κωδικό όνομα Αλθαία) στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Στις επιχειρήσεις αυτές το Συμβούλιο επικουρείται από :

- την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (PSC)
- τη Στρατιωτική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUMC) και
- το Επιτελείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUMS), το οποίο αποτελείται από στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες αποσπασμένους στη Γραμματεία του Συμβουλίου από τα κράτη μέλη.

6. Ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη

Οι πολίτες της Ένωσης είναι ελεύθεροι να εγκατασταθούν και να εργασθούν σε οποιαδήποτε χώρα της Ένωσης που θα επιλέξουν. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να έχουν ισότιμη πρόσβαση στην πολιτική δικαιοσύνη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για το λόγο αυτό τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να συνεργαστούν ώστε, για παράδειγμα, μια δικαστική απόφαση που εκδίδεται σε χώρα της Ένωσης για υπόθεση διαζυγίου ή επιμέλειας παιδιού να αναγνωρίζεται σε όλες τις άλλες χώρες της Ένωσης.

Η ελεύθερη κυκλοφορία στην Ένωση είναι προς μεγάλο όφελος των νομοταγών πολιτών, αλλά μπορεί επίσης να αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης εκ μέρους των διεθνών εγκληματιών και τρομοκρατών. Η αντιμετώπιση του διασυνοριακού εγκλήματος απαιτεί τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων, των αστυνομικών δυνάμεων, των τελωνειακών υπαλλήλων και των αρχών μετανάστευσης όλων των χωρών της Ένωσης.

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί, για παράδειγμα,

- ότι τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης αστυνομεύονται αποτελεσματικά,
- ότι οι τελωνειακές και οι αστυνομικές αρχές ανταλλάσσουν πληροφορίες όσον αφορά τις κινήσεις υπόπτων για λαθρεμπόριο ναρκωτικών ή διακίνηση ανθρώπων,

- ότι οι αιτήσεις ασύλου αξιολογούνται και διεκπεραιώνονται κατά τον ίδιο τρόπο σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να αποτραπεί το φαινόμενο της «αναζήτησης ασύλου» («forum shopping»).

Των θεμάτων αυτών επιλαμβάνεται το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων – δηλαδή, οι υπουργοί Δικαιοσύνης και Εσωτερικών. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένας ενιαίος «χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» εντός των συνόρων της Ένωσης

4.1.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελεί την μόνιμη γραφειοκρατία της ΕΕ. Οι Επίτροποι διαπραγματεύονται εμπόριο εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες, και διερευνούν τις χώρες που θέλουν να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Μετά το 2014, τα μέλη της ΕΕ θα απολέσουν το δικαίωμα να στέλνει το κάθε ένα από ένα Επίτροπο στις Βρυξέλλες. Αντ' αυτού, ο συνολικός αριθμός των Επιτρόπων θα καλυφθεί από τα δύο τρίτα του αριθμού κρατών-μελών (The Economist, 2007).

Η Επιτροπή είναι ανεξάρτητη από τις εθνικές κυβερνήσεις. Ρόλος της είναι να εκπροσωπεί και να υποστηρίζει τα συμφέροντα του συνόλου της Ένωσης. Συντάσσει προτάσεις για νέες ευρωπαϊκές νομοθετικές πράξεις, τις οποίες υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

Η Επιτροπή αποτελεί επίσης το εκτελεστικό όργανο της Ένωσης, με άλλα λόγια είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των αποφάσεων του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή διαχειρίζεται σε καθημερινή βάση τις υποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης: εφαρμόζοντας τις πολιτικές της, εκτελώντας τα προγράμματά της και διαθέτοντας τα κονδύλιά της.

Όπως το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήθηκε τη δεκαετία του 1950 με τις ιδρυτικές συνθήκες της Ένωσης.

Ο όρος «Επιτροπή» χρησιμοποιείται με δύο έννοιες. Πρώτο, αναφέρεται στην ομάδα ανδρών και γυναικών – ένα μέλος από κάθε χώρα της Ένωσης – που διορίζονται για να διοικούν το όργανο και να λαμβάνουν τις αποφάσεις του. Δεύτερο, ο όρος «Επιτροπή» αναφέρεται στο ίδιο το θεσμικό όργανο και στο προσωπικό του.

Τα μέλη της Επιτροπής αποκαλούνται ανεπισήμως «Επίτροποι». Όλοι κατείχαν παλαιότερα πολιτικές θέσεις στις χώρες καταγωγής τους και πολλοί από αυτούς έχουν ασκήσει υπουργικά καθήκοντα, αλλά ως μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντά τους προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης και δεν δέχονται υποδείξεις από τις εθνικές κυβερνήσεις. (Euroopa, 2011a)

Η νέα Επιτροπή διορίζεται για περίοδο πέντε ετών, έξι μήνες μετά τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

Αυτός που ηγείται του εκτελεστικού οργάνου της ΕΕ, ως Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

- Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών ορίζουν με κοινή συμφωνία την προσωπικότητα που προτίθενται να διορίσουν ως νέο πρόεδρο της Επιτροπής.
- Ο ορισθείς πρόεδρος της Επιτροπής εγκρίνεται από το Κοινοβούλιο.
- Ο ορισθείς πρόεδρος της Επιτροπής, σε συμφωνία με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, επιλέγει τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής.
- Το Συμβούλιο εγκρίνει τον πίνακα υποψηφίων αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και στη συνέχεια την υποβάλλει για έγκριση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- Κάθε υποψήφιος καλείται σε ακρόαση από το Κοινοβούλιο, το οποίο γνωμοδοτεί στη συνέχεια για το "σώμα" των επιτρόπων.
- Η νέα Επιτροπή διορίζεται οριστικά από το Συμβούλιο το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, μετά την ψήφο έγκρισης του Κοινοβουλίου.

Η Επιτροπή είναι πολιτικά υπόλογη στο Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να την εξαναγκάσει σε παραίτηση αν κάνει δεκτή πρόταση μομφής. Κάθε μέλος της Επιτροπής υποχρεούται σε παραίτηση εάν του το ζητήσει ο Πρόεδρος, εφόσον συμφωνούν οι άλλοι Επίτροποι.

Η Επιτροπή συμμετέχει σε όλες τις συνόδους του Κοινοβουλίου, για να διευκρινίζει και να δικαιολογεί τις πολιτικές της, ενώ επίσης απαντά τακτικά σε προφορικές και γραπτές ερωτήσεις βουλευτών.

Η καθημερινή εργασία της Επιτροπής διεκπεραιώνεται από το διοικητικό προσωπικό της, εμπειρογνώμονες, μεταφραστές, διερμηνείς και προσωπικό γραμματείας. Αυτοί οι Ευρωπαίοι δημόσιοι υπάλληλοι είναι περίπου 23.000, αριθμός που μπορεί να μοιάζει μεγάλος, αλλά είναι στην πραγματικότητα μικρότερος από τον αριθμό υπαλλήλων που απασχολούν τα περισσότερα δημοτικά συμβούλια μεσαίου μεγέθους πόλεων της Ευρώπης. (Euroopa, 2011a)

Οι κύριες αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι τέσσερις:

1. προτείνει νομοθεσία στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο,
2. διαχειρίζεται και εκτελεί τις πολιτικές και τον προϋπολογισμό της Ένωσης,
3. επιβάλλει το ευρωπαϊκό δίκαιο (από κοινού με το Δικαστήριο),
4. εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στη διεθνή σκηνή, για παράδειγμα διεξάγοντας διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών.

1. Προτάσεις νέας νομοθεσίας

Η Επιτροπή έχει «δικαίωμα πρωτοβουλίας». Με άλλα λόγια, η Επιτροπή είναι η μόνη υπεύθυνη για την εκπόνηση προτάσεων νέας ευρωπαϊκής νομοθεσίας, τις οποίες υποβάλλει στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Οι προτάσεις αυτές πρέπει να αποβλέπουν στην προώθηση των συμφερόντων της Ένωσης και των πολιτών της, και όχι των συμφερόντων συγκεκριμένων χωρών ή κλάδων της οικονομίας.

Πριν εκπονήσει κάποια πρόταση, η Επιτροπή πρέπει να γνωρίζει τις νέες καταστάσεις και τα νέα προβλήματα που έχουν εμφανισθεί στην Ευρώπη ώστε να εξετάσει αν η θέσπιση ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι ο καλύτερος τρόπος για την αντιμετώπισή τους. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή είναι σε συνεχή επαφή με ευρύ φάσμα ομάδων συμφερόντων και με δύο συμβουλευτικά όργανα, συγκεκριμένα με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ζητά επίσης τη γνώμη των εθνικών κοινοβουλίων και κυβερνήσεων.

Η Επιτροπή προτείνει την ανάληψη δράσης στο επίπεδο της Ένωσης μόνον αν κρίνει ότι ένα πρόβλημα δεν μπορεί να επιλυθεί αποτελεσματικότερα με την ανάληψη εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής δράσης. Αυτή η αρχή αντιμετώπισης των ζητημάτων στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο καλείται «αρχή της επικουρικότητας».

Αν, εντούτοις, η Επιτροπή καταλήξει στο συμπέρασμα ότι απαιτείται να θεσπιστεί ευρωπαϊκή νομοθεσία, εκπονεί μια πρόταση η οποία πιστεύει ότι αποτελεί αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος και θα ικανοποιήσει το ευρύτερο δυνατό φάσμα συμφερόντων. Για να εξασφαλίσει την ορθότητα των τεχνικών λεπτομερειών η Επιτροπή συμβουλευεται εμπειρογνώμονες, μέσω των διαφόρων επιτροπών και ομάδων της. (Europra, 2011a)

2. Εκτέλεση των πολιτικών και του προϋπολογισμού της Ένωσης

Ως το εκτελεστικό όργανο της Ένωσης η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης. Οι περισσότερες δαπάνες πραγματοποιούνται από τις εθνικές και τοπικές αρχές, αλλά η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την επίβλεψή τους, υπό το άγρυπνο μάτι του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στόχος και των δύο οργάνων είναι να εξασφαλίζουν χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χορηγεί στην Επιτροπή απαλλαγή για την εκτέλεση του προϋπολογισμού μόνον αν η ετήσια έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι θετική.

Η Επιτροπή επίσης διαχειρίζεται τις πολιτικές που έχουν εγκριθεί από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όπως την κοινή γεωργική πολιτική. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η πολιτική ανταγωνισμού, όπου η Επιτροπή έχει την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει συγχωνεύσεις μεταξύ εταιριών. Η Επιτροπή πρέπει επίσης να εξασφαλίζει ότι οι χώρες της Ένωσης δεν επιδοτούν τις βιομηχανίες τους με τρόπο που συνεπάγεται νόθευση του ανταγωνισμού.

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα τα οποία διαχειρίζεται η Επιτροπή κυμαίνονται από τα προγράμματα «Interreg» και «Urban» (για την ίδρυση διαμεθοριακών εταιρικών σχέσεων μεταξύ περιφερειών και την παροχή βοήθειας για την αναζωογόνηση αστικών περιοχών σε κρίση) έως το πρόγραμμα «Erasmus» για ανταλλαγές σπουδαστών σε ολόκληρη την Ευρώπη. (Europa, 2011a)

3. Επιβολή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας

Η Επιτροπή ενεργεί ως «θεματοφύλακας των Συνθηκών». Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή, μαζί με το Δικαστήριο, είναι αρμόδια να εξασφαλίζει ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία εφαρμόζεται ορθά σε όλα τα κράτη μέλη.

Αν διαπιστώσει ότι μια χώρα της Ένωσης δεν εφαρμόζει έναν ευρωπαϊκό νόμο και συνεπώς δεν τηρεί τις έννομες υποχρεώσεις της, η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα για τη διόρθωση της κατάστασης.

Πρώτα, κινεί μια νομική διαδικασία που ονομάζεται «διαδικασία επί παραβάσει»: αποστέλλει στην οικεία κυβέρνηση επίσημη επιστολή όπου αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή πιστεύει ότι η συγκεκριμένη χώρα παραβιάζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία και τάσσεται προθεσμία για την αποστολή λεπτομερούς απάντησης στην Επιτροπή.

Αν η κατάσταση δεν διορθωθεί με τη διαδικασία αυτή, η Επιτροπή πρέπει στη συνέχεια να προσφύγει στο Δικαστήριο, το οποίο μπορεί να επιβάλλει χρηματικές ποινές. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι δεσμευτικές για τα κράτη μέλη και για τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. (Europa, 2011a)

4. Εκπροσώπηση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεταφέρει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διεθνή σκηνή. Επιτρέπει στα 15 κράτη μέλη να μιλούν «με μια φωνή» σε διεθνή φόρα όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.

Η Επιτροπή είναι επίσης αρμόδια για τη διαπραγμάτευση διεθνών συμφωνιών εξ ονόματος της Ένωσης. Παράδειγμα μιας τέτοιας συμφωνίας είναι η Συμφωνία του Κοτονού, η οποία θέτει τους όρους μιας σημαντικής εταιρικής σχέσης βοήθειας και εμπορίου μεταξύ της Ένωσης και αναπτυσσομένων χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (Europa, 2011a)

4.1.4 Συμβούλιο των Υπουργών

Μετά το 2017 οι αποφάσεις στο Συμβούλιο των Υπουργών (που αντιπροσωπεύει τις εθνικές κυβερνήσεις) θα λαμβάνονται εάν το 55% των εθνών που αντιπροσωπεύουν το 65% του γενικού πληθυσμού της ΕΕ συμφωνεί (The Economist, 2007).

Υπουργός Εξωτερικών

Η νέα θέση του Υπουργού των Εξωτερικών της Ε.Ε δημιουργήθηκε με τη συγχώνευση δύο υπάρχουσών θέσεων. Εκπροσωπώντας τις κυβερνήσεις και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα έχει πολιτική επιρροή, τα κεφάλαια και τις δικές του διπλωματικές υπηρεσίες. Θα εκπροσωπεί την ΕΕ στα Ηνωμένα Έθνη, αφού πρώτα οι κυβερνήσεις έχουν συμφωνήσει σχετικά με μια ενιαία θέση στην εξωτερική πολιτική. (The Economist, 2007).

4.1.5 Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (συχνά αποκαλούμενο απλώς «Δικαστήριο») συστήθηκε δυνάμει της συνθήκης ΕΚΑΧ το 1952. Εδρεύει στο Λουξεμβούργο.

Έργο του Δικαστηρίου είναι να εξασφαλίζει ότι η νομοθεσία της Ένωσης ερμηνεύεται και εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις χώρες της Ένωσης, ούτως ώστε όλοι οι πολίτες της να είναι ίσοι απέναντι στο νόμο. Για παράδειγμα, εξασφαλίζει ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν εκδίδουν διαφορετικές αποφάσεις για το ίδιο θέμα.

Το Δικαστήριο εξασφαλίζει επίσης ότι τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης ενεργούν σύμφωνα με το νόμο. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την επίλυση νομικών διαφορών μεταξύ κρατών μελών, θεσμικών οργάνων της Ένωσης, επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων.

Το Δικαστήριο αποτελείται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος, ούτως ώστε να εκπροσωπούνται και τα 27 εθνικά νομικά συστήματα της Ένωσης. Ωστόσο, για λόγους αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο σπάνια συνεδριάζει σε ολομέλεια. Συνήθως συνέρχεται σε 'τμήμα μείζονος σύνθεσης' με 13 μόνο δικαστές ή σε τμήματα πέντε ή τριών δικαστών.

Το Δικαστήριο επικουρείται από οκτώ «γενικούς εισαγγελείς», έργο των οποίων είναι να διατυπώνουν αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που κρίνονται από το Δικαστήριο δημόσια και αμερόληπτα.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς είναι άτομα των οποίων η αμεροληψία είναι πέραν κάθε αμφιβολίας. Διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα ή την ικανότητα για να διορισθούν στις ανώτατες δικαστικές θέσεις στις χώρες καταγωγής τους. Διορίζονται στο Δικαστήριο κατόπιν κοινής συμφωνίας μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης. Η θητεία κάθε δικαστή είναι εξαετής και μπορεί να ανανεωθεί.

Το «Πρωτοδικείο» συστήθηκε το 1988 για να συνδράμει το Δικαστήριο στη διεκπεραίωση των χιλιάδων υποθέσεων που φέρονται ενώπιόν του και να προσφέρει καλύτερη έννομη προστασία στους πολίτες. Το Πρωτοδικείο (το οποίο είναι προσαρτημένο στο Δικαστήριο) εκδικάζει ορισμένα είδη υποθέσεων, και ιδίως προσφυγές που ασκούνται από ιδιώτες, εταιρείες και ορισμένους οργανισμούς καθώς και υποθέσεις που σχετίζονται με το δίκαιο περί ανταγωνισμού. Αποτελείται και αυτό από ένα δικαστή για κάθε χώρα της ΕΕ.

Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διενέξεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του προσωπικού της. Αποτελείται από επτά δικαστές και είναι προσαρτημένο στο Πρωτοδικείο.

Το Δικαστήριο, το Πρωτοδικείο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έχουν από έναν πρόεδρο που επιλέγεται από τα μέλη του κάθε δικαστηρίου για τριετή θητεία με δυνατότητα ανανέωσης. Ο Βασίλειος Σκουρής εξελέγη Πρόεδρος του Δικαστηρίου το 2003. Ο Marc Jaeger

είναι ο σημερινός Πρόεδρος του Πρωτοδικείου. Ο Paul J. Mahoney είναι Πρόεδρος του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης από το 2005.

Το Δικαστήριο εκδίδει αποφάσεις για τις υποθέσεις που φέρονται ενώπιόν του. Οι τέσσερις συνηθέστεροι τύποι υποθέσεων είναι:

1. αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης•
2. διαδικασίες επί παραβάσει•
3. προσφυγές ακυρώσεως•
4. προσφυγές επί παραλείψει•
5. αγωγές αποκατάστασης των ζημιών.

Κάθε τύπος υπόθεσης περιγράφεται λεπτομερέστερα στη συνέχεια.

1. Η διαδικασία έκδοσης προδικαστικής απόφασης

Τα δικαστήρια κάθε χώρας της Ένωσης είναι αρμόδια να εξασφαλίζουν ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία εφαρμόζεται σωστά στη συγκεκριμένη χώρα. Αλλά υπάρχει ο κίνδυνος τα δικαστήρια διαφόρων χωρών να ερμηνεύουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά διαφορετικό τρόπο.

Για να αποτραπεί αυτός ο κίνδυνος, προβλέπεται η «διαδικασία έκδοσης προδικαστικής απόφασης», στο πλαίσιο της οποίας, αν ένα εθνικό δικαστήριο διατηρεί κάποια αμφιβολία σχετικά με την ερμηνεία ή το κύρος κάποιου ευρωπαϊκού νόμου, μπορεί, και ορισμένες φορές οφείλει, να ζητήσει τη συμβουλή του Δικαστηρίου, η οποία δίδεται υπό τη μορφή «προδικαστικής απόφασης».

2. Διαδικασία επί παραβάσει

Τη διαδικασία αυτή κινεί η Επιτροπή, αν έχει λόγους να πιστεύει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβεί υποχρέωσή του που απορρέει από την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Μπορεί επίσης να κινηθεί από άλλο κράτος μέλος.

Και στις δύο περιπτώσεις, το Δικαστήριο ερευνά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς και εκδίδει απόφαση. Το κράτος μέλος το οποίο διαπιστώνεται ότι έχει όντως παραβεί υποχρέωσή του, οφείλει να παύσει αμέσως την παράβαση. Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το κράτος μέλος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφασή του, μπορεί να υποβάλει πρόστιμο στην εν λόγω χώρα.

3. Προσφυγή ακυρώσεως*

Εάν ένα κράτος μέλος, το Συμβούλιο, η Επιτροπή ή (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) το Κοινοβούλιο κρίνει ότι ένας συγκεκριμένος ευρωπαϊκός νόμος είναι παράνομος, μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο την ακύρωσή του.

Αυτή η «ακυρωτική διαδικασία» μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από ιδιώτες που ζητούν από το Δικαστήριο να ακυρώσει ένα συγκεκριμένο νόμο ο οποίος έχει άμεσες και δυσμενείς ατομικές επιπτώσεις γι' αυτούς.

Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι ο εν λόγω νόμος δεν θεσπίστηκε σύννομα ή δεν βρίσκει έρεισμα στις Συνθήκες, μπορεί να τον κηρύξει άκυρο.

4. Προσφυγή επί παραλείψει

Η Συνθήκη επιτάσσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή να λαμβάνουν ορισμένες αποφάσεις σε ορισμένες περιπτώσεις. Αν δεν το πράξουν, τα κράτη μέλη, τα υπόλοιπα κοινοτικά θεσμικά όργανα και (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) ιδιώτες ή εταιρείες μπορούν να προσφύγουν στο Δικαστήριο ζητώντας την επίσημη διαπίστωση της σχετικής παράλειψης.

5. Αγωγές για αποκατάσταση των ζημιών

Κάθε άτομο ή εταιρεία που έχει υποστεί ζημία λόγω πράξης ή παράλειψης των κοινοτικών οργάνων ή των υπαλλήλων τους μπορεί να ασκήσει αγωγή αποζημίωσης στο Πρωτοδικείο.

Η οργάνωση των εργασιών του Δικαστηρίου είναι η εξής:

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Οι προσφυγές κατατίθενται στη γραμματεία και ορίζεται εισηγητής δικαστής και γενικός εισαγγελέας.

Η διαδικασία που ακολουθεί εκτυλίσσεται σε δύο στάδια: πρώτα έγγραφη και στη συνέχεια προφορική φάση.

Κατά το πρώτο στάδιο, όλοι οι διάδικοι υποβάλλουν έγγραφες προτάσεις και ο εισηγητής δικαστής συντάσσει εισήγηση στην οποία συνοψίζονται οι ισχυρισμοί των διαδίκων και το νομικό υπόβαθρο της υπόθεσης.

Ακολουθεί το δεύτερο στάδιο - η δημόσια συζήτηση, ανάλογα με τη σημασία και την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, η εν λόγω συζήτηση μπορεί να λάβει χώρα ενώπιον τμήματος 3, 5 ή 13 δικαστών, ή ενώπιον της ολομέλειας. Κατά τη δημόσια συζήτηση, οι δικηγόροι των διαδίκων εκθέτουν τους ισχυρισμούς τους ενώπιον των δικαστών και του γενικού εισαγγελέα, οι οποίοι μπορούν να τους υποβάλλουν ερωτήσεις. Στη συνέχεια, ο γενικός εισαγγελέας εκθέτει τα συμπεράσματά του και οι δικαστές διασκεπτόνται και εκδίδουν την απόφασή τους.

Από το 2003, οι εισαγγελείς γνωμοδοτούν μόνο για υποθέσεις που το Δικαστήριο κρίνει ότι θέτουν νέα νομικά ζητήματα. Το Δικαστήριο δεν ακολουθεί απαραίτητα τη γνώμη του γενικού εισαγγελέα.

Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και ανακοινώνονται σε δημόσια συνεδρίαση. Οι γνώμες της μειοψηφίας δεν δηλώνονται. Οι αποφάσεις δημοσιεύονται την ημέρα έκδοσής τους.

Η διαδικασία στο Πρωτοδικείο είναι η ίδια, εκτός από το ότι δεν εκδίδονται προτάσεις γενικού εισαγγελέα. (Europa, 2011e)

4.1.6 Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Το Ελεγκτικό Συνέδριο συστήθηκε το 1975 και εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Έργο του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι να ελέγχει εάν οι πόροι της Ένωσης, που προέρχονται από τους φορολογουμένους, συγκεντρώνονται σωστά και δαπανώνται νόμιμα, με φειδώ και για τον προβλεπόμενο σκοπό. Στόχος του είναι να εξασφαλίζει την καλύτερη σχέση κόστους-απόδοσης για τα χρήματα των φορολογουμένων, και έχει το δικαίωμα να ελέγχει κάθε πρόσωπο ή οργανισμό που χειρίζεται πόρους της Ένωσης.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελείται από ένα μέλος για κάθε χώρα της Ένωσης. Τα μέλη του διορίζονται από το Συμβούλιο για περίοδο έξι ετών που μπορεί να ανανεωθεί. Τα μέλη εκλέγουν μεταξύ τους τον πρόεδρο για περίοδο τριών ετών που μπορεί να ανανεωθεί. Ο κ. Vítor Manuel da Silva Caldeira από την Πορτογαλία εξελέγη πρόεδρος τον Ιανουάριο του 2008.

Η κύρια αποστολή του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι να ελέγχει την κανονική εκτέλεση του προϋπολογισμού της Ένωσης - με άλλα λόγια, να ελέγχει τη νομιμότητα και την κανονικότητα των εσόδων και των δαπανών της Ένωσης και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, βοηθά να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και ανοικτή λειτουργία του συστήματος της Ένωσης.

Για την εκτέλεση των καθηκόντων του, το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει τα έγγραφα κάθε προσώπου ή οργανισμού που διαχειρίζεται έσοδα ή έξοδα για λογαριασμό της Ένωσης. Αν το κρίνει απαραίτητο, διενεργεί επιτόπιους ελέγχους. Οι διαπιστώσεις του δημοσιεύονται υπό μορφή εκθέσεων που επιστούν την προσοχή της Επιτροπής και των κρατών μελών σε τυχόν προβλήματα.

Για να επιτελεί αποτελεσματικά το έργο του, το Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να παραμένει ανεξάρτητο από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα, αλλά συγχρόνως να βρίσκεται σε συνεχή επαφή με αυτά.

Μια από τις κύριες λειτουργίες του είναι να επικουρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υποβάλλοντας κάθε χρόνο έκθεση ελέγχου για το προηγούμενο οικονομικό έτος. Το Κοινοβούλιο εξετάζει διεξοδικά την έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν αποφασίσει εάν θα

εγκρίνει τον τρόπο που η Επιτροπή διαχειρίστηκε τον προϋπολογισμό. Εφόσον το Κοινοβούλιο μείνει ικανοποιημένο, το Ελεγκτικό Συνέδριο διαβιβάζει επίσης στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο δήλωση αξιοπιστίας με την οποία επιβεβαιώνει ότι τα χρήματα των Ευρωπαϊών φορολογουμένων χρησιμοποιήθηκαν σωστά.

Τέλος, το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί όσον αφορά προτάσεις νόμων για τον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ένωσης και προτεινόμενες δράσεις για την καταπολέμηση της απάτης στην Ένωση.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει σχεδόν 800 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένων των μεταφραστών και διοικητών καθώς και των ελεγκτών. Οι ελεγκτές χωρίζονται σε «ομάδες ελέγχου». Εκπονούν σχέδια εκθέσεων επί των οποίων αποφασίζει το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι ελεγκτές συχνά μεταβαίνουν για επιτόπιους ελέγχους στα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της Ένωσης, στα κράτη μέλη και σε οποιαδήποτε χώρα λαμβάνει βοήθεια από την Ένωση. Πράγματι, παρόλο που το μεγαλύτερο μέρος του έργου του Ελεγκτικού Συνεδρίου αφορά χρήματα για τα οποία είναι υπεύθυνη η Επιτροπή, στην πράξη το 80% αυτών των εσόδων και δαπανών διαχειρίζονται οι εθνικές αρχές.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν διαθέτει ίδιες νομικές εξουσίες. Εάν οι ελεγκτές ανακαλύψουν κάποια απάτη ή παρατυπίες ενημερώνουν την OLAF – την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης.(Europra,2011d)

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η Ένωση έχει τη δυνατότητα να ασκήσει το ρόλο της ως παγκόσμια δύναμη. Γι' αυτό, προσπαθεί να επιβληθεί, με τις δικές της δημοκρατικές αξίες και το παράδειγμα ολοκλήρωσης της, ως φορέας ενός αλληλέγγυου και βιώσιμου αναπτυξιακού μοντέλου.

Η Ε.Ε προσπαθεί να ασκήσει μια εξωτερική πολιτική ανοιχτή στο διάλογο μεταξύ των πολιτισμών και των θρησκειών, βασιζόμενη στη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες και την επιθυμία για σύγκλιση βορρά-νότου. Στο μέλλον μέσα από τη παρούσα εξωτερική πολιτική η ΕΕ θα μπορέσει να βοηθήσει και άλλες χώρες στον κόσμο, οι οποίες έχουν πρόβλημα λόγω των οικονομικών και πολιτικών διαφορών τους. Η οικονομική και πολιτική ένωση που επιτελείται στην Ευρώπη παρακολουθείται προσεκτικά παντού στον κόσμο και κράτη άλλων περιοχών του πλανήτη, ιδίως της Λατινικής Αμερικής προσπαθούν να το μιμηθούν. Η ΕΕ μπορεί επίσης να συμβάλλει στη παγκόσμια ειρήνη και στην ανάπτυξη των διεθνών σχέσεων, αντιστεκόμενη στο μονοπώλιο μιας υπερδύναμης και ενισχύοντας το ρόλο του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η ΕΕ μπορεί να προσφέρει πιο εποικοδομητική βοήθεια στον ΟΗΕ για τον καθορισμό αποτελεσματικής παγκόσμιας διακυβέρνησης, ιδίως ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη μείωση της φτώχειας, την ασφάλεια και την ειρήνη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. ΒΑΒΟΥΡΑΣ, Ι. (1994). *Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε.* Αθήνα: εκδόσεις Παπαζήση
2. Λεβεντάκης, Ι. (1995). *Μακροοικονομική Ανοικτής Οικονομίας.* Αθήνα: εκδόσεις Α. Σταμούλης
3. Europa, 2011a, *Ευρωπαϊκή Επιτροπή,* http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_el.htm
4. Europa, 2011b, *Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,* http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_el.htm
5. Europa, 2011c, *Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,* http://europa.eu/institutions/inst/council/index_el.htm
6. Europa, 2011d, *Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο* http://europa.eu/institutions/inst/auditors/index_el.htm
7. Europa, 2011e, *Το Δικαστήριο,* http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_el.htm
- 8.

Ξένα

9. BALDWIN (1992). "The Growth Effects of 1992." *Economic Policy*, 9: 248-281
10. BARRO, R., and GORDON, D. (1983). "Rules, Discretion, and Reputation in a Model of Monetary Policy." *Journal of Monetary Economics*, July: 101-121.

11. DE GRAUWE, P. (1992). "Inflation Convergence During the Transition to EMU." CEPR, *Discussion Paper Series*, no 658: 111-132.
12. McConnell, C and Brue, S. (1993). *Economics*. 12th ed. McGraw-Hill, Inc.
13. MUNDELL, R., (1968). *International Economics*. New York: Macmillan
14. MUNDELL, R. (1961). "A Theory of Optimum Currency Areas," *American Economic Review*, September, 657-665.
15. ROSE, A. (2006). "Currency Unions" *The New Palgrave*.
16. The Economist (2007). «What Lisbon Contains» 27η Οκτωβρίου, p.38-39